יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייעס פאלקסבלאט

№ 201 | Łódź, Wtorek, 29 sierpnia 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, ז' אלול תרצ"ג | № 201

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פעלקער-בונד בעגריסט
דעם ציוניסטישען קאנגרעס

נעכטען ווייטער געפיהרט די גענעראל-דעבאטע. — לארד מעלטשעט גענומען צום קאנגרעס. — פראיעקט פון א גרויסער נאציאנאלער הלוואה. — נאך נישט קיין פערשטענדיגונג מיט'ן פראפעסאר ווייצמאן

פראפ. ווייצמאן זאל נישט אריין אין דער עקזעקוטיווע

פראג, 28 (יט"א טעלעגראפיש)

היינט פארמיטאג איז פארגעקומען א פלע־נאר־זיצונג פון קאנגרעס. באלד ביים אנהויב פון דער זיצונג, מעלדעט פרעזידענט לעא מאצקין, אז צום קאנגרעס זענען געקומען לארד מעלטשעט און זיין שוועסטער לעדי עריליין, דער קאנגרעס מאכט די געסט שטורמישע אוואציעס.

נאך דעם, ווי נחום סאקאלאוו מאכט הזכרות די פערשטארבענע ציוניסטען, וואס זענען געשטאר־בען אין דער צווישען־צייט פון 17־טען און 18 טען קאנגרעס, ווערט פארטגעזעצט די גענעראל־דע־באטע, דער ערשטער רעדט

ראטענבערג

אין נאמען פון די אלגעמיינע ציוניסטען לייגט ער פאר צו פראקלאמיר'ן א גרויסע נאציאנאלע הלוואה, וועלכע ווערט ערמעגליכען אויסצופיהרען די גרויסע אויפגאבע וואס די ביידע ציוניסטישע לייטונג וועט האבען צו פיהרען, דער רעדנער איז זיכער, אז אויך די אמעריקאנער דעלעגאטען וועלען אזא הלוואה אונטערשטיצען.

אין נאמען פון „מזרחי", בעטייליגט זיך אין דער דעבאטע

משה שפירא

מיט א גרעסערע רעדע, איז ארויסגעטרעטען דער פיהרער פון די ארץ־ישראל־ציוניסטען

ווינשאל

וועלכער איז שארף ארויסגעטרעטען געגען די ליגע, וואס האבען איבערגענומען דעם מאנאפאל איבער דער עמיגראציע.

פון לינקען פליגעל, איז ארויסגעטרעטען

קאפלאן

וועלכער האט ענטוויקעלט די פאסטולאטען פון דער ארץ־ישראל־ארבייטערשאפט, צום סוף ענט־פערט דער רעדנער אז די געגנער פון ארבייטען ארץ־ישראל.

צו דער זיצונג איז אויך געקומען דער פאר־שטעהער פון דער מאנדאט־קאמיסיע און בעגריסט אין נאמען פון פעלקער־בונד.

די נאכמיטאגס זיצונג, איז בעשטימט געווא־רען אויף 10 אווענד, אויף וועלכער ס'וועט אויס־געהערט ווערען דער בעריכט פון דער אויספאר־שונגס־קאמיסיע.

די אווענד-זיצונג נעכטען נישט פארגעקומען

פראג, 28 (יט"א טעלעגראפיש)

די זיצונג, וואס איז געווען בעשטימט אויף 10 אווענד, איז אפגעלעגט געווארען אויף דינסטאג. דאס איז געשעהען צוליב דעם, וואס ס'איז נאך נישט געקומען צו קיין הסכם בנוגע דער אויספאר־שונגס־קאמיסיע וועגען ארלאזאראוו־מארד.

אונטערהאנדלונגען וועגען דער עקזעקוטיווע

פראג, 28 (יט"א טעלעגראפיש)

אונאפהענגיג פון די קאנגרעס־פערהאנדלונגען ווערען כסדר געפיהרט פיבערהאפטע אונטערהאנד־לונגען וועגען דער צוקונפטיגער עקזעקוטיווע. בעת די אונטערהאנדלונגען ווערט א־ומגעריעדט ווייצ־מאנ'ס בעדינגונגען.

אונטערהאנדלונגען מיט פראפ. ווייצמאן אהן רעזולטאט

פראג, 28 (יט"א טעלעגראפיש)

די אונטערהאנדלונגען מיט'ן פראפ. חיים ווייצ־מאן וועגען אריינגעהן אין דער נייער עקזעקוטיווע האבען ביז איצט נישט געבראכט קיין רעזולטאט.

די דעלעגאציע, וועלכע איז צו איהם געפאהרען איז נעכטען צוריקגעקומען און איבערגעגעבען, אז פראפ. ווייצמאן מאכט שווערינקייטען אין דער פראגע פון זיין אריינטריט אין דער עקזעקוטיווע.

נאכ'ן בעריכט פון דער דעלעגאציע, האט מען, אין אווענד, פונדעסטוועגען ווייטער געפיהרט, מיט'ן פראפ. ווייצמאן, אונטערהאנדלונגען דורכ'ן טעלע־פאן, וואס האבען אויך נישט געבראכט צו קיין רעזולטאט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, הערשט אויפ'ן קאנגרעס די מיינונג, אז עס וועט געשאפען ווערען א נייע עקזעקוטיווע אהן פראפ. ווייצמאן.

לארד מעלטשעט איז פאר'ן בויקאט געגען היטלעריסטישען דייטשלאנד

פראג, 28 (ספ. טעל.)

דער עהרען־פרעזעס פון די מכבי־שפילען, לארד־מעלטשעט האט נעכטען אויפגענומען פרעסע־פארשטעהער, פאר וועלכע ער האט ערקלעהרט, אז אויב עס איז געשלאסען געווארען אן אפמאך מיט דייטשלאנד וועגען דריי מיליאן מארק, דארף מען דאס נישט בעקעמפען, וויל עס האנדעלט זיך וועגען ארויסבעקומען יודיש קאפיטאל פון דייטש־לאנד.

יודען האבען דאס רעכט צו פערלאנגען הילף פון דער וועלט ביי דער יודישער עמיגראציע פון דייטשלאנד, פונקט אזוי ווי עס איז געשעהען ביי דער גריכישער עמיגראציע פון טערקיי.

יודען זענען נישט קיין שונאים פון די דייטשען, נאר ביי די היינטיגע בעדינגונגען מוזען זיי זיך שיצען מיט דעם באיקאט, לארד מעלטשעט האט זיך שארף ארויסגעזאגט פאר'ן באיקאט געגען היט־לעריסטישען דייטשלאנד.

אונזערע ליבע עלטערן צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער ליבען זוהן, אונזער טייערען און אונפערגעסליכען ברודער און שוואגער

נ"ע ישראל
יאקובאוויטש

וועלכער איז אין די בליהענדסטע יאהרען פון אונז אוועקגעריסען געווארען, דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

זייט פון גאט געטרייסט!

שלמה קאץ און פאמיליע.

4458

נאך קורצע שווערע ליידען איז פון אונז אוועקגעריסען געווארען אין בליהענדען עלטער פון 21 יאהר, אונזער הייסגעליבטער און אונפערגעסליכער זוהן, ברודער, אנקעל און קוזין

נ"ע
ישראל יאקובאוויטש

בן ר' משה יצחק נ"י

(געוואוינט פיעטריקאווער 54)

די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, דעם 29-טען אויגוסט 1933, 12 אזייגער בייטאג פון פאזנאנסקי'ס שפיטאל, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע עלטערן און פאמיליע.

4457

דעם טיפסטען און הארציגסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער שוועגערטע־פאנער

משפחה יאקובאוויטש

צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון אונזער טייערען און אונפער־געסליכען קוזין

ב"ע ישראל

זייט געטרייסט!

ישראל און הערמאן באמבעל מיט פאמיליעס און פאמיליע מייעראוויטש.

4460

פאר הייזעריגע, ברוסט-ליידענדע, ערקעלטונג איז דאס בעסטע מיטעל

ארץ-ישראל'דיגער ריינער
ביהנען-האניג

פון פאמעראנצען און עקאליפטוס.

צו בעקומען אין „תוצרת ארץ ישראל" לאדז, שרודמיעסקא 3.

Dr. Szreiber

כירורג

צוריקגעקעהרט

NARUTOWICZA 9, tel. 122-95

נעמט אן פון 2—3 נאכם. און פון 7—8.30 אוו.

מיט געבראכענע הערצער און טיפען טרויער זענען מיר מודיע אלע פריינד און בעקאנטע וועגען פריהצייטיגען טויט פון אונזער טייערען און אונפערגעסליכען חבר

ישראל יאקובאוויטש

וועמען דער גרויזאמער טויט האט אוועקגעריסען פון אונז אין בליהענדען עלטער פון 21 יאהר.

אלע פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען היינט, דינסטאג, 12 אזייגער בייטאג, צו דער לויה, וועל־כע קומט פאר פון פאזנאנסקי'ס שפיטאל, כדי אפצוגעבען דעם פערשטארבענעם דעם לעצטען כבוד.

די טיפטרויערנדע חברים און חברטעס.

4459

היטלעריסטישע מאניפעסטאציע
אויף דער גרעניץ פון סאאר-געביט
היטלער׳ס רעדע וועגן געבען די דייטשען דעם סאאר-געביט — א שטורם אין פראנקרייך — א פראטעסט צו דער פעלקער-ליגע נעגען דער מאניפעסטאציע

פ א ר י ז, 28 (ספ. טעל.)

אלע ציטונגען ברענגען פרטים פון דער דייטשער מאניפעסטאציע אין ניערוואלד, וואו היט-לער האט פארלאנגט מען זאל צוריקגעבען די דיי-טשען דעם סאאר-געביט.

די ציטונגען ווייזען אן, אז אין דער מאני-פעסטאציע האבען זיך בעטייליגט זעהר א קליינע צאהל ארטיגע איינוואוינער.

ב ע ר ל י ן, 28 (ספ. טעל.)

ביי דער מאניפעסטאציע האט קאנצלער היט-לער אין זיין רעדע געזאגט: מיר שטרעבען צו רע-דען מיט פראנקרייך וועגען אלע ווירטשאפטליכע פראגען, מיר שטרעבען צו א פערשטענדיגונג מיט פראנקרייך.

אין איין פראגע קען אבער נישט זיין קיין רייד וועגען קיין שום פערשטענדיגונג. דאס איז וועגען אפטיילען דעם סאאר-געביט פון דייטשען רייך.

פ א ר י ז, 28 (ספ. טעל.)

די קאמיסיע, וואס פערוואלטעט איבער דעם סאאר-געביט האט בדעה זיך צו ווענדען צו דער פעלקער-ליגע מיט א פראטעסט נעגען דער היטלע-ריסטישער מאניפעסטאציע, וואס איז נעכטען פאר-געקומען אויף דער גרעניץ פון סאאר-געביט.

ווידער ארעסטירט ענדעקעס
אין צוזאמענהאנג מיט די טשענסטאכאווער געשעהענישען

ט ש ע נ ס ט א כ א ו. (יט״א) פון די 40 אר-רעסטירטע ענדעקעס אין צוזאמענהאנג מיט די לעצ-טע היגע אנטי-יודישע ארויסטרעטונגען, האט דער אויספארשונגס-ריכטער בעהאלטען אין ארעסט 52 פערזאן, צווישען וועלכע עס געפינען זיך דער פרעזעס פון היגען „אפוויעפאל“, דער אפטייקער קאוערסקי, דער ווייצע-פרעזעס אפעלקאנט ניע-יודעק אין די מיטארבייטער פון יודען-פרעסערישען וואכענ-בלאט „גאזעטא יא-אראוואַ“. די וויכטיגע רעד-ווירעס ביי די ענדעקישע טהוערס, וועלכע זענען אויף דער פריי, האבען געבראכט א שווערען בעד-שולדיגונגס-מאטעריאל. צוליב וואס עס זענען ווידער פארגעקומען ארעסטען אין טשענסטאכאוו און אין פאוויאט.

ארויסערדעם זענען אויך לויטן בעשלוס פון אויספארשונגס-ריכטער אהער געבראכט געווארען פון קאסאוו (מזרח-גאליציען) דער דאטיגער גוטס-בעזיצער יאן באגדאנאוויטש און דער סטודענט פון לעמבערגער פאליטעכניקום יעושי גושיניאק פון קראקא, וועלכע זענען אויך פערמישט אין די היגע געשעהענישען.

קיין טשענסטאכאוו זענען אנגעקומען 3 ענ-דעקישע דעפוטאטען, כדי צו אינטערווענירען וועגען בעפרייען די ארעסטירטע ענדעקעס, אבער זייערע בעמיהונגען האבען נישט געהאט קיין ער-פאלג.

דאס סטאראסטווא־געריכט האט אדמיני-סטראטיוו בעשטראפט א ווייטערע רייה שולדיגע אין בעפאלען יודען צו פערשידענע ארעסט-טער-מינען.

פראנקרייך פערפעסטיגט די מזרח-גרעניצען

פ א ר י ז 28 (ספ. טעל.) פרעמיער דעלאדיע האט היינט בעזוכט די פארטיפיקאציע - ארבייטען אויף דער מזרח גרעניצען. ער איז געקומען צו פליהען קיין מעץ אויף אנ׳אעראפלאן.

א פערטעל מיליאן ארבייטער בעקומען ארבייט
אין דער אמעריק. אויטא-אינדוסטריע

ל א נ ד א ן, 28 (ספ. טעל.) פון ניו-יארק שרייבט מען אז פרעז. רוזוועלט האט אונטערגע-שריבען א נייעם ארבייטס-געזעץ פאר דער אויטא-אינדוסטריע.

א דאנק דעם נייעם געזעץ בעקומען ארבייט א פערטעל מיליאן ארבייטער.

!

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20

פרייטאג, דעם 1-טען סעפטעמבער — 7 אווענד פינקטליך און צומארגענס שבת, פ׳ תצא 2-טען סעפטעמבער — 9 פריה

ווער דער וועלט-בעריהמטער אויבער-קאנטאר פון ווארשאווער סינאגאגע

משה קוסעוויצקי

דאווענען קבלת-שבת, שחרית און מוסף מיט א גוט-איינשטודירטען כאר אונטער דער ליטונג פון בעוואוסטען דיר. הערץ רובין

די הכנסה איז בעשטימט לטובת דעם לאדזער „מושב זקנים“, פאמארסקא 54.

בילעטען וועלען פערקויפט ווערען נור ביז ליכט-צינדען. -- פאר פרויען ספעציעל רעזערווירטע פלעצער. -- בילעטען צום פרייז פון 1 זל. צו בעקומען אין „זקנים-הויז“ פאמארסקא 54, טערקישער קאנדיטאריי פיטעריק, עק פאלודניאווא, ביי נתן מאיבער, אגראדאווא 2 (באר ווארשאווסקי), ביי נתן פארבער, נאוואמיעסקא 19 און אין קאסע פון „פילהארמאניע“.

די הומער-רעדוטע פון דער פרעסע
איז צוליב׳ן אונגינסטיגען וועטער אפגעלעגט געווארען און וועט פארקומען
שבת, דעם 2-טען סעפטעמבער 1933
מיט א נאך מעהר רייכערען און פערשידענארטיגען פראגראם! ● אלזא — איז א וואר ארום אין העלענאוו.

טוריסטען-רייזעס קיין א״י
אין חודש תשרי פון 800 ביז 1000 זל. היין און צוריק מיט דער פויל. שיף „פאלאניא“. ס׳ווערען אנגענומען נור אזעלכע, וועלכע קאנען בעווייזען, אז זיי קומען אין משך פון 3 חדשים צוריק.

א רייזע קיין ארץ-ישראל פאר 600 זל.
אבפאהר פון קאנסטאנץ דעם 27/IX, אין ארץ-ישראל תגי 1—3 אקטאבער 3 טעג. צוריק דעם 14/X.
אלע אינפארמאציעס צו בעקומען
אין „תוצרת ארץ-ישראל“
לאדז, שרודמיעסקא 3
בעמ.: ראזניע א. יאעל נעמט אן נור פון 4—5 נאכמ. 4416

פאר
גאלד, בריזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr
Wajnberg
ספעצ. פון לונגען, הערץ און סקלעראז-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אוו.

רעבער
אויף וועש, לעצלעך צו הויזען, עקספארט און הענטשקעס ווערען אויסגענייהט ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

אלע מוזען וויסען, אז...
די אלעמען גוט-בעקאנטע כעמישע **וועשערייּ-פארבערייּ**
פון 1. שטאק פעטריקאווער 21
אונזער פירמע **א. ווידאווסקי**
איז איבערגעטראגען געווארען אויף
פיעטריקאווער 51
פיליאל:
פיעטריקאווער 10
(רין געהעלבער אין הויף)
אונזער דעוויז: בעסטע אויספיהרונג! ביליגסטע פרייזען! קומט, איבערציוגט זיך!
געדענקט אונזערע נייע אדרעסען!
פיעטריקאווער 51 און 10.

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

Dr. med.
B. ROBINSON
צוריקגעקעהרט
10 פיעטריקאווער 10
טעל. 131-86
נעמט אן פון 3—4 נאכמ. און 7-8 אוו.

וויכטיג פאר דער ארימער לאדזער בעפעלקערונג
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז ס׳איז ערעפענט געווארען דאס
אמבולאטאריום
ביים פעראיין „מלבוש ערומים“
שעניעוויטשא 3/5,
וואו ס׳ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ׳ן ארט. שיקט אויך ארויס דאקטוירים-ספעציאליסטען
מיט וויזיטען אהיים
נעהמט אויך אן געבורטען און אלע ארט אנאליזען. מינימאלע אבצאה-לונגען.
די פערוואלטונג.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 8—11 פריה, פון 1—2 מיטאג און פון 5—9 אוונט. זונטאג פון 10—1 מיטאג
אלע ארט אנאליזען.
פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזן

Dr. med.
E. Reicher
ספעצ. פאר מענער-שוועכע, קינדערלאזיג-קייט-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
פאלודניאווא 28, טעל. 201-93
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8, זונטאג און פייערטאג פון 9—1.

7-קלאסיגע שולע און פרעבעל-שולע
קאצענעלזאן-נאחומאוו
פאמארסקא 20 (צווייטער דורכגאנג סאלגא 4) — טעל. 177-01
איינשרייבונגען פון נייע שילער ווערען אנגענומען אין אלע קלאסען, ווי אויך פאר ענטוויקעלטע קינדער פון 5 יאהר אין A° (פארבערייטונגס-קלאס).
אין פרעבעל-שולע ווערען אנגענומען קינדער פון 3 יאהר אן.
ביי דער שולע עקזיסטירט א נאכמיטאג-הנהה-שולע פאר אונבעמיטעלטע אדער פיזיש-שוואכע קינדער.
אונטערריכטס-שפראך אין שולע, ווי אויך אין פרעבעל-שולע — פויליש.
די העברעאישע שפראך און די למודי-קודש זענען געשטעלט אויף דער העכ-סטער מדרגה. די מאקסימאלע מיט דער שול-מאכט ערלעדיגט די קאנצלאריע.
די למודים האבען זיך שוין אנגעהויבען.
דער לאקאל פון שולע איז פערגרעסערט. איינשרייבונגען פון 10 פריה ביז 2 נ״מ.
אכטונג! דער שול-פראגראם איז צוגעפאסט צום נייעם געזעץ פאר רע-ארגאניזאציע פון נאנצען שול-וועזען. נאכ׳ן ענדיגען פון 7 אדזשיאלען טרעטען די שילער אריין אין א האנדעלס- אדער פאך-שולע, און נאך 6 אדזשיאלען אין גימנאזיום. די פרייזען פון שכר-למוד זענען בעדייטענד פערקלענערט.

שיימרען
מיט פאריזער שריינדן און פערטיגע שייטלן ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע און מאניקור
ביי קערש,
סקווערא 15

געגן שווייס פון די פיס
צו בעקומען ביים ציינונגס-פערקויפער וועלניארזש, סטארי רינעק 1.

Z pr. szk. państw.
7-קל. מענער-שולע פון
ש. שולדענרייך
פאלודניאווא 29
עס גן-ילדים איז די נעוואוגשענע שולע פאר קינדער, וואס די עלטערן ווילען זיי געבען צוזאמען מיט וועלט-ליכע בילדונג א שטרענגע רעליגיעזע ערציהונג און גרינדליכע לעהרע אין תנ״ך, העברע-איש ווי אויך אין תלמוד. דאס לעהר-פערסאנאל בעשטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען. אין פארבערייטונגס-קלאס ווערען אנגענומען שילער פון 5 און א האלב יאהר, אהן שום קענטניש.
איינשרייבונגען טעגליך אין אלע קלאסען פון 9—2 און פון 4—6 נאכמיטאג. די למודים האבען זיך שוין אנגעהויבען.
צוליב דעם קריזיס - הנהה-פרייזען.

פראצעס צווישען „הסתדרות" און רעוויזיאניסטען

פראג, 28 (יט"א טעלעגראפיש)

אין קאנגרעס-געריכט קומט פאר א סענסאציאנעלער פראצעס צווישען הסתדרות און רעוויזיאניסטען.

די הסתדרות האט אנגעקלאגט אין געריכט דעם רעוויזיאניסטישען ארגאן „ראזסוועט" וועלכער האט געשריבען, אז די הסתדרות גיט אנווייזונגען דער פאליציי צו ארעסטירען רעוויזיאניסטען.

דער פראצעס דויערט.

בן-גוריון רעפערירט וועגען עבר הירדן אין דער פאליטישער קאמיסיע

פראג, 28 (יט"א טעלעגראפיש)

אין דער פאליטישער קאמיסיע קומען פאר באראטונגען וועגען עבר הירדן.

אלס רעפערענט אין דער פראגע איז ארויסגעטרעטען בן גוריון.

קורס פון דאלאר און פונט וועט ווייטער פאלען

שרייבען ענגלישע צייטונגען

לאנדאן, 28 (ספ. טעל.)

די לאנדאנער פרעסע שרייבט צו א גרויסע באדייטונג דעם אודיענץ פון גובערנאטאר פון דער ענגלישער באנק ביים פרעזידענט רוזוועלט און וויזען אז, אז עס קאן נישט זיין קיין רייד וועגען א מלחמה צווישען פונט און דאלאר און דער קורס פון פונט פאלט צוליב סעזאן-סבה, מען קאן רעכענען, אז דער קורס פון ביידע וואלוטעס וועט ווייטער פאלען.

פאליטישע פראצעסען

ווארשא, 28 (טעלעפאניש) „איסקרא" איז מודיע, אז עס זענען אין לאנד לעצטענס ארעסטירט געווארען 10 אנפיהרענדע פערזאנען פון דער קאמוניסטישער פארטיי אין פוילען.

„בערלינער טאגעבלאט" וועגען דער אנטי-דייטשער רעזאלוציע פון ציוניסטישען קאנגרעס

בערלין. (יט"א) ציטירענדיג די רעזאלוציע פון ציוניסטישען קאנגרעס וועגען דער לאגע פון די דייטשע יודען, שרייבט דאס „בערלינער טאגעבלאט", אז אין טאן אין די דאזיגע רעזאלוציע נישט אזוי שארף, ווי מען האט זיך געריכט, און דאך מוז מען זאגען, האלט די צייטונג, אז די בעהויפטונג, דאס די דייטשע יודען ווערען בעשוועדט ארויסצואיבען זייער רעליגיע, ענטשפרעכט נישט דער ווירקליכקייט און איז עלול צו ברענגען שאדען די דייטשע יודען.

פראפ. דובנאוו פערלאזט דייטשלאנד און בעזעצט זיך אין ריגע

ריגע. (יט"א) פראפ. שמעון דובנאוו, וועלכער האט די לעצטע יאהרען געוואוינט אין בערלין, איז אנגעקומען קיין ריגע, כדי זיך צו בעזעצען דא אויף שטענדיג.

פראפ. דובנאוו האט זיך ענטשלאסען אריבערצופיהרען פון בערלין קיין ריגע זיין רייכען היסטארישען ארכיוו און ביבליאטעק.

וועלט-קאנפערענץ פון אלגעמיין-ציוניסטישע אקאדעמיקער

פראג (י. ט. א.) שבת, דעם 26-טען ד. מ. האט זיך אין פראגער „בית עם" געעפענט די 1-טע וועלט-קאנפערענץ פון אלגעמיין-ציוניסטישע אקאדעמיקער. אין דער קאנפערענץ בעטייליגען זיך פארשטעהער פון די אקאדעמישע ארגאניזאציעס אין פוילען, עסטרייך, טשעכאסלאוואקיי, אונגארן, לעטלאנד, ליטע, רומעניען, ארץ-ישראל א. א.

די אויפגאבע פון דער קאנפערענץ איז צו קאארדינירען און פערפעסטיגען די בעוועגונג פון די אלגעמיין-ציוניסטישע אקאדעמיקער. א וויכטיגן פונקט פון די קאנפערענץ-בעראטונגען שטעלט מיט זיך פאר די פראגע פון בערוף-אומשיכטונג און חלוציות פון די ציוניסטישע אקאדעמיקער.

אויף דער ערשטער זיצונג פון דער קאנפערענץ האט דר. שווארצבארד רעפערירט וועגען די אידעאלאגישע יסודות פון דער אלגעמיין-ציוניסטישער בעוועגונג. אויף דער צווייטער זיצונג זענען אויסגעהערט געווארען בעריכטען וועגען דער לאגע פון די אקאדעמישע ארגאניזאציעס אין פערשידענע לענדער.

וועגען א פוילישען פאוויליאן

אויף דעם יריד פון נאהענטען מזרח אין תל-אביב

ווארשא (יט"א) דער ראט און פערוואלטונג פון דער פויליש-פאלעסטינער האנדעלס-קאמער האבען אויף דער לעצטער זיצונג בעשלאסען צוצוטרעטען צו דער ארגאניזאציע פון א פוילישען פאוויליאן אויף דעם יריד פון נאהענטען מזרח אין תל-אביב אין יאהר 1934. די בוי-קאסטען פון א שטענדיגען פוילישען פאוויליאן זענען בערעכענט אויף לערך 60.000 זלאטעס.

אויף דער זעלבער זיצונג איז אויך ארומגערעדט געווארען די פראגע פון א דירעקטער שיפס-פערקעהר פון פוילען קיין א"י, וועגען אנ'אויסשטעלונג פון פוילישע פראדוקטען אויף דער שיף „פאלאניא" ווי אויך וועגען שיקען א מעמאריאל צו דער זיצונג פון'ם ראט פון דער יודישער אגענץ אין פראג.

דער ביז-איצטיגער סעקרעטאר פון דער קאמער ה' באטשקא האט פערלאזען זיין אמט און פאהרט אפ קיין א"י. אויף זיין ארט איז בעשטימט געווארען ה' רייגפעלד, ג' מיטארבייטער פון סעלקער-בונד-סעקרעטאריאט.

זאב זשאבאטינסקי וועגען „דריטען רייך"

זיין רעדע פאר די פרעסע-פארשטעהער אין פראג

פון אונזער ספעציעלען שליח ד. שמיד

אויפ'ן קאנגרעס האט מען דעם פארשלאג פונ'ם דר. האפכאן (ריגא) צוצולאזען א דעבאטע וועגען דייטשלאנד נישט אנגענומען. און מען האט אנגענומען אהן שום דעבאטען די דייטשלאנד-רעזאלוציעס. וולאדימיר זשאבאטינסקי האט דעריבער געהאט דאס בעדערפניש זיך ארויסצוזאגען פונ'ם הארצען דאס, וואס ער האט נישט געהאט די מעגליכקייט צו זאגען אויפ'ן קאנגרעס פאר דער ברייטער עפענטליכקייט וועגען „דריטען רייך".

און דערפאר האט דער פיהרער פון די רעוויזיאניסטען איינגעלאדען די גאנצע פרעסע צו א קאנפערענץ.

אין א הערליכען זאל פונ'ם האטעל, וואו זשאבאטינסקי וואוינט, האבען זיך פערזאמעלט די זשורנאליסטען, וועלכע זענען געקומען קיין פראג. ביים האטעל-איינגאנג שטעהען ביתרים אין זייערע ברוינע אוניפארמען. זשאבאטינסקי קומט אריין אין בעגלייטונג פון דר. שעכטמאן.

זשאבאטינסקי בעגריסט אויף פראנצויזיש, און ערקלערט, אז היות ס'זענען געקומען א סך זשורנאליסטען, ביי וועלכע מען קאן נישט אננעמען אז זיי זאלען פערשטעהן פראנצויזיש, ענטשולדיגט ער זיך, און האלט זיין רעדע אויף דייטש.

„דאס „דריטע רייך" – זאגט זשאבאטינסקי – איז א פענאמען, מיר יודען האבען ביטערע צייטען שוין מיט הונדערטער יאהרען צוריק מיטגעמאכט. די צייטען פון די קרייץ-צוגען, די צייטען פון כמיעלניצקי וועלען מיר קיינמאל נישט פערגעסען. מי'ר האבען פיל געליטען, און א סך איבערגעלעבט. דייטשלאנד איז אמאל געווען דער בעגריף פון קולטור, און היינט? דארט האט זיך אפגעשפילט די שטארקסטע אסימילאציע. די אסימילירטע יודען האבען אלצדינג אוועקגעגעבען זייער פאטערלאנד, און היינט זענען זיי רעכטלאז.

בעוואונדערנסווערט איז די דיסציפלין פון די דייטשען, זשאבאטינסקי פערגלייכט די בעוועגונג פון די האקענקרייצלער מיט דעם קאמף פון די באקצילען אינ'ם מענשליכען קערפער. איין באקציל ווערט בעזיגט, דער אנדערער זיגט און אויב מיר יודען זענען איצט די בעזיגטע, אזוי האפען מיר, אז אין א געוויסער צייט ארום, אויב מיר וועלען זיך צוזאמענעהמען און איינייג זיין, וועלען מיר בעשטימט זיין די זיגער. מען מוז בלויז אויפטרייסלען דאס דערוועקטע וועלטגעוויסען.

מען דארף נישט אויפהערען מיט דעם עקאנאמישען קאמף-מיטעל, זאגט ער, וועלכעס איז אונגעהויער גרויס, אבער ס'איז נישט שעהן צו בענוצען דאסווארט „באיקאט", וועלכעס הייסט — „חרם". מיר מוזען דערפאר נאר פראפאגירען „תוצרת ידידינו", די פראדוקציע פון אונזערע פריינד. אונזער וואונש איז נישט באיקאטירען, מיר ווילען בלויז קויפען, און אויב מיר האבען די מעגליכקייט צו קויפען, און אונזער געלד אויסצוגעבען, אזוי זוכען מיר אונזער געלד אוועקצוגעבען אין לענדער, וועלכע זענען אונזערע פריינד, אין דעם ענין דייטשלאנד טארען מיר נישט בעווייזען נייטראליטעט.

זשאבאטינסקי ענטוויקעלט זיין פראגראם פאר אונז. ער שטיצט זיך אויף די הונדערט טויזנט שקל-וועהלער וועלכע האבען איהם און זיינע דעלעגאטען געשיקט צום קאנגרעס. בנוגע די דייטשע יודען, מיינט זשאבאטינסקי ווייטער, אז היינט האנדעלט עס זיך נישט אין דעם האלבער מיליאן יודען, וואס זענען אין דייטשלאנד, היינט שטעהט אויפ'ן שפיל דער גורל פון 16 מיליאן יודען אין דער גאנצער וועלט. ער אפעלירט צו דער פרעסע, איהם צו אונטערשטיצען אין זיין קאמף צו שאפען א צענטראלען בלאק, געגען דייטשלאנד.

בנוגע די פאדערונגען, וועלכע דער קאנגרעס זאל שטעלען צו ענגלאנד, אלס די פאלעסטינעזישע מאנדאטאר-מאכט, דארף מען נישט צו פיל, אבער אויך נישט צו ווייניג פערלאנגען. היות ענגלאנד איז פאר א קליינער קאלאניזאציע, און וועט א גרויסע קאלאניזאציע נישט צולאזען, מעגען אונזערע פיהרער קלאר מאכען דער ענגלישער מלוכה, אז דאס שיקזאל פונ'ם גאנצען יודישען פאלק ליגט אין א גרויסער קאלאניזאציע. מע' האט אונז צוגעזאגט ארץ-ישראל אלס אונזער לאנד, מען וויל אונז אבער נישט געבען אנ'אייגענע מלוכה. אבער אזוי ווי יעדער האט דעם אייגענעם שליסעל צו זיין היים, אזוי פערלאנגען אויך מיר אנ'אייגענעם שליסעל צו אונזער היים. „צום היים געהערט א שליסעל."

זשאבאטינסקי איז געווען אין זיינע אויספיהרונגען פול פון אפטימיזם.

נאך דעם פארטראג האט זשאבאטינסקי געענטפערט אויף פערשידענע פראגען, וועלכע זענען איהם געשטעלט געווארען מצד דער פרעסע אין דער העברעאישער, יודישער, ענגלישער און פראנצויזישער שפראך.

—=):(=—

ווען רוזוועלט וועט סטאבילי-זירען דעם דאלאר

לאנדאן, 28 (ספ. טעל.)

פון וואשינגטאן איז מען מודיע, אז פרעזידענט רוזוועלט האט ערקלערט, אז ער וועט נישט פריהער סטאבילי זירען דעם דאלאר, ביז די אנדערע לענדער וועלען גלייכשטעלען זייערע בודזשעטען און שטיצען זייערע וואלוטעס אויף זיכערע יסודות.

אויפרוף צו דער יודישער פרוי

וועגען פערטיידיגונגס-קאמף געגען היטלעריסטישען דייטשלאנד

ווארשא, (יט"א). דער צענטראלער קאמיטעט פאר דער אנטי-היטלערישער ווירטשאפטליכער אקציע האט פערעפענטליכט פאלגענדען אויפרוף צו דער יודישער פרוי אין פוילען:

דייטשלאנד, וואס האט שטענדיג געגלאנצט אלס קולטור-לאנד פון דיכטער און דענקער איז איצט איינגעפאלען אין די הענד פון איהרע איגענע בארבארען, אלץ, וואס האט א שייכות מיט קולטור, הומאניטעט, מענשליכע ווירדע און דערהויבענקייט, ווערט איצט אויף א ברוטאלען שטייגער געטראטען מיט די פיס. די גאנצע שארף פון דאזיגען בארבאריזם איז דערהויבט געווענדעט געגען יודען, דאס דייטשע יודענטום, וואס האט זיך במשך פון לאנגע דורות דארט איינגעוואָרצלט, אוועקגעגעבענדיג דער דייטשער קולטור און ציוויליזאציע איהרע בעסטע מוחות, ווערט איצט אונבארמהערציג סיסטעמאטיש אויסגעריסען. די יודען זענען אין היטלערישען דייטשלאנד בערויבט פון זייערע עלעמענטארע רעכט, זייער לעבען, האב און גוטס איז הפקר.

דאס יודענטום פון דער גאנצער וועלט איז איצט ממש דערשיטערט פון די שוידערליכע ידיעות, וואס דערגעהען צו אונז פון דייטשלאנד וועגען דעם גורל פון אונזערע ברידער, מען שטויסט זיי כסדר ארויס פון יעדען האנדעלס-צווייג. די יודישע איבעריגענץ ווערט ממש ווי היבש פערטריבען פון איהרע ביז-איצטיגע ארבייטס-פלעצער, יודישע אקאדעמיקער ווערען נישט צוגעלאזט אין אוניווערזיטעט, יודישע שילער פון די העכערע קלאסען און מיטעל שולען ווערען נישט צוגעלאזט צו די עקזאמענס.

די היטלעריסטישע רוצחים שטרעבען אזוי ארום די יודישע בעפעלקערונג אויסצוהונגערען, נאך טרויעריגער איז די לאגע פון די אומגליקליכע יודען, וואס זענען איינגעשפארט אין די תפיסות און אין קאנצענטראציע-לאגערען. עס איז גאר נישטא קיין ווערטער צו בעשרייבען זייערע אונמענשליכע ליידען און יסורים, וואס א טאג ווערט דאס היטלעריסטישע דייטשלאנד אלץ פרעכער און אונפערשעמטער.

דאס אינשולדיגע פערגאסענע בלוט פון אונזערע ברידער שרייט צו אונז און בעט הילף. וואס קאנען מיר אבער טון? דאס אלוועלטליכע יודענטום האט נאך א לאנגען ערנסטען ישוב הדעת אויסגעפונען אז דאס איינציגע ווירקזאמע מיטעל געגען די ווילדע בארבארייען פון די היטלעריסטישע בלוט-הינט איז גאר אן ענטשיידענער עקאנאמישער באיקאט. דייטשלאנד איז אנ'עקספארט-לאנד און קוים וועט מען נישט קויפען זייערע סחורות וועלען זיי געצוואונגען זיין צו ענדערען זייער קורס און צוריק שטעלען די יודען אין זייערע ביז-איצטיגע רעכט.

צו דער יודישער פרוי, ווייב, מוטער, טאכטער און שוועסטער, צו דיר, וואס ביזט די „עקרת הבית" ווענדען מיר זיך מיט דער דרינגענדער אויפפאדערונג, אז דו זאלסט אין קיין פאל נישט קויפען קיין שום דייטשע סחורות. א יודישע ווירטין טאר נישט קויפען קיין שום ארטיקלען, פראדוקטען, אויסארבייטונגען, שטוב-זאכען, קאסמעטישע פרעפאראטען, שרייב-געצייג, א.ד.גל. וואס שטאמען פון היטלעריסטישען דייטשלאנד.

דו, איידעלע יודישע מוטער, וואס אין במשך פון אונזער געשיכטע אויסגעצייכענט ממש אין איין איינציגען יודישען געשטאלט פון א בערגעבענקייט, א פערווייליגקייט און מסירת נפש, וועט אויך איצט פערשטיין איהר גרויסע אויפגאבע און וועט זיך שטעלען אין איין רייהע מיט איהר מאן און קינדער צו דעם אונז אנגעווארפענעם פערטיידיגונגס-קאמף, עס האנדעלט זיך דא וועגען אונזער עקזיסטענץ, מיר מוזען ווייזען דער וועלט, אז מיר זענען נישט קיין מינדערווערטיגע בעשעפעניש, מיט וועלכע מען קען אלץ טון אונבעשטראפט, מיר זענען א גרויס פאלק מיט א פיער-טויזענד יעהריגער קולטור טראדיציע, וואס פערשטעהט ווירדיג צו פערטיידיגען זיינע לעבענס-רעכט.

אלע יודישע פרויען דארפען זיך בעטייליגען אין באיקאט, וועלכער איז איצט אנ'אונבעדינגטע היסטארישע נויטווענדיגקייט.

יודישע פרוי זאג אן דיין מאן, דיינע קינדער, דיינע פריינד און דיינע שכנים, אז אין קיין שום יודיש הויז טאר נישט געניצט ווערען קיין ארטיקלען, וואס שטאמען פון בלוטיגען היטלער-לאנד.

אונטערגעשריבען:

צענטראלער קאמיטעט פאר דער אנטי-היטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע אין ווארשע.

צענטראל-סוחרים פעראיין,

צענטראלער קליינהענדלער פערבאנד,

צענטראלער האנדווערקער-פערבאנד,

איינשיבלערען-פעראיין אין ווארשע.

לאדז. 29 אויגוסט 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 29 אויגוסט 1933

דער קאנגרעס אהן דייטשע יודען

(קארעספאנדענץ פון פראג)

דער בעוואונדערער אינטערעס צום קאנגרעס אין פראג און די גרויסע צאהל געסט און באטייליגטע איז נאטירליך נישט קיין רעזולטאט דערפון, וואס דער קאנגרעס קומט פאר אין סאמע צענטער פון מערב־אייראפעאישען יודענטום, נאהענט פון ווארשע, ווין, בוקארעשט און אין צוויי שעה רייזע פון היטלער־לאנד. אמת, דאס האט געווירקט אין א געוויסער מאס אויף דער לעבעדיגקייט פון דעם פראגער קאנגרעס, אבער די עיקר סיבות זענען אינערליכע און טיפע: עס איז געשטיגען דער אינטערעס צו פאלעסטינע אלס צום עמיגראציע־לאנד, און צווייטענס דאס מערב־אייראפעאישע יודענטום איז א דאנק דער פאליטיק פון די היטלעראיסטען אליין געווארען אנ'עלעמענט, פאר וועלכען ארץ ישראל דארף ווערען א מקום מקלט. פריהער זענען די יודען פון מערב געווען אנהענגער פון ציוניזם בלויז אידעאלאגיש, פראקטיש האבען זיי בעטראכט דעם ציוניזם פאר אנ'עסק פון די מזרח־יודען, איצט זענען זיי אליין געווארען די אביעקטען פון ציוניסטישער זארג. דאס פראבלעם פון פאלעסטינע איז פאר יענע דייטש־יודישע אקאדעמיקער געווארען געשטעלט מיט זיין גאנצער מוראדיגער גרויסקייט.

און דאך פעהלען אויפ'ן קאנגרעס יענע מערב־אייראפעאישע יודען, די דייטשע, וואס זיי גייען צומייסטענס אין די פראגען, מיט וועלכע דער קאנגרעס בעשעפטיגט זיך. עס זענען נישטא די דייטשע יודען וועלכע פלעגען געבען דעם טאן אויף די קאנגרעסען, וועלכע פלעגען דירינשירען ביים צונויפשטעלען די עקזעקוטיווע, אנפיהרען מיט'ן גאנצען מעכאניזם פון קאנגרעס. עס פעהלען אפילו די קליינע ארדנער'ס, וועלכע פלעגען אריינלייגען אין זייער ארבייט אזוי פיל אמת דייטשע פעדאנטעריע און דיסציפלין. עס זענען אפשר פערהאן צווישען די בעזוכער פון קאנגרעס־קאפע אין געהיים דייטשע יודען, עמיגראנטען, וועלכע פרובען געוואויר ווערען פון דער זייט, ווי אזוי קאן מען אהינקומען און זיך איינארדנען אין ארץ־ישראל, ווי אזוי וועלען זיך איינארדנען די אליין און זייערע קינדער: אנ'אדוואקאט, א פראקוראר, א דאקטאר, וועלכע מוזען רעזיגנירען פון אמאל רוהיגען לעבען און זוכען אנדערע און נייע מעגליכקייטען פון עקזיסטענץ.

די דייטשע יודען זענען נישטא, דאס האט זיך אפגערופען אויף דער טעכניק און אויף דער ארדנונג פון קאנגרעס, אבער זייער אפוועזענהייט איז אויך גלייכצייטיג א שווייגענדיגער, און הויכער פראטעסט געגען דייטשלאנד. זייער אפוועזענהייט האט אויך געבראכט אז די אמאל העכשטענדע שפראך פון די קאנגרעסען איז אינגאנצען פערשוואונדען געווארען: קיין הויך דייטש ווארט וועט מען אין קאנגרעס און ארום איהם נישט הערען... דאס האט זיך בעוואונדער'ס בורט געלאזט פיהלען אויף דער פייערליכער ערעפנונגס־זיצונג: אלע פארשטייער פון די מלוכות, וועלכע האבען בעגריסט דעם קאנגרעס און א חוץ איינציגע אמעריקאנישע און אזיאטישע פערשטייער דייטש, אבער אט די שפראך איז בעוואוסטזיניג דורך אלעמען איגנארירט געווארען.

די אטמאספערע פון פראג: אלס א הויפט־שטאט פון א דורכאויס דעמאקראטישער מלוכה איז די בעסטע פאר'ן קאנגרעס. פון די דאזיגע מויערען, פון פאלאץ פון פרעזידענט מאסאריק, פון די פענסטער פון דער אלטער פראגער סינאגאגע וויהען מיט צויבער פון אלטע יאהרען, פראג איז די שטאט, וואו דער אויסגעוויילטער און אויסגעליטענער יודישער גייסט פון מהר"ל האט אויסגעקנאטען דעם „גולם" אט דעם ערשטען מיטעלאלטערליכען „ראבאט", וועלכער האט איינער אליין געדארפט נעהמען אויף זיך די פיזישע קראפט פון בעשיצען די טויזענטער פערפאלגטע און געפייניגטע יודען. דאס היינטיגע יודענטום שמידט אויך זיין קראפט, אבער די קראפט דארף זיין נישט בלויז א פיזישע, נאר דער גייסט און דער גוף דארפען זיך צונויפגיסען אינאיינעם, אין דעם. קאן מען זאגען, ליגט די טימבאליק פון פראג פאר דעם קאנגרעס. די קראפט וועט געשמידט נישט אין טונקעלע קעלערען, אין געהיים, נאר אין די העל באלויכטענע זאלען פון שיינעם און גראנדיעזען רעפרעזענטאציע־הויז.

נאך איין זין איז אין פראג סימבאליש פאר'ן ציוניסטישען קאנגרעס, ווען איך בין אנגעקומען קיין פראג אויפ'ן ווילסאן־וואקזאל, האב איך זיך דערמאנט, אז דאס היינטיגע פראג איז דאך א קינד פון דער גרויסער אידעע פון דעמאקראטיע, פון דער אידעע וועגען זעלבסטבעשטימונג פון די פעלקער. אקעגען דעם וואקזאל שטייט א ריזיגער און ערהאבענער דענקמאל פון ווילסאנען. אויף דעם דענקמאל איז מיט בראנזענע בוכשטאבען אויסגעשריבען: „דער שלום דארף געמאכט ווערען פאר'ן שוץ פון דער דעמאקראטיע". די דאזיגע ווערטער קאן מען לייענען אין דער הויפט־שטאט פון לאנד, וואס ליגט סך הכל צוויי שעה רייזע פון דער היטלער־מלוכה, וואו פאר שלום און דעמאקראטיע ווערען מענשען פערפאלגט און געפייניגט מיט די גרעסטע יסורים.

די פאליטישע דעבאטע אויפ'ן קאנגרעס איז אין פולען גאנג. אין יסוד ליגט דער פאליטישער רעפעראט פון פראפ. בראדעצקי, וועלכער האט מיט רעכט אנגעוויזען אז פאלעסטינע ליגט אין קרייץ־פונקט צווישען אייראפא, אזיען און אפריקא, און דאס, וואס וועט דארט פארקומען, וואסער ארדנונג עס וועט דארט איינגעשטעלט ווערען, איז נישט קיין זייטיגע פראגע, דאס איז איינער פון די צענטראל־פונקטען אין דער אייראפעאישער וועלט־פאליטיק; די וועלט קאן נישט בלייבען גלייכגילטיג צו אונזערע פאליטישע פארמולעס און קאנסטיטוציאנעלע איבערלעגונגען, ווייל מיר ליגען נישט אן א זייט פון די גרויסע שליאכען, נאר אין סאמע צענטער.

ד"ר ל—ן.

קאמף פאר'ן אמת געגען פערברעכן און שקר

די פארשטייענדיגע פראצעסען וועגען אונטערצינדען דעם רייכסטאג

דער טערמין פון פראצעס געגען די כלומרשטע אונטערצינדער פון דייטשען רייכסטאג איז ענדליך בעשטימט געווארען: דער פראצעס זאל פארקומען דאנערשטאג, דעם 21. סעפטעמבער, אין לייפציג. (אין לייפציג געפינט זיך דאס העכסטע געריכט אין דייטשלאנד). די לאקאל־וויזיטעס וועלען פארקומען אין בערלין, אין בנין פון רייכסטאג און א זאל, וואס איז ספעציעל צו דעם צוועק פארגעגרייט געווארען. וועגען דעם האט אפיציעל מיטגעטיילט דער פרעזידענט פון פירטען שטראף־טריבונאל אין לייפציג, ד"ר רענגער. איינציגע עדות וועלען אויך אויסגעהערט ווערען אין בערלין.

די האפנונג פון דער נאצי־מאכט, אז עפעס א „צופאל" וועט זי בעפרייען פון דער פייערליכער פליכט די דאזיגע פאליטישע נאכט־שרפה פאר דער וועלט צו פערעפענטליכען האט פערפיהרט. עס האט נישט געהאלפען דאס אפשלעפען פון פראצעס: אכט מאל איז ער אפגעלעגט געווארען.

דער ערשטער צווישען די אנגעקלאגטע, דער קאמוניסטישער דעפוטאט ערנסט טארגלער, 40 יאהר אלט. עס בעשטעטיגט זיך דער קלאנג, אז דער דאזיגער אנגעקלאגטער, איינער פון די אנגעזעהענסטע פארלאמענטאריער אין דייטשלאנד, איז אין טורמע שוין פון א לענגערער צייט געשמידט. די מאכט ערקלערט דאס דערמיט, וואס טארגלער האט געוואלט, ווי איינער פון די מיט־אנגעקלאגטע בולגארען בגעהן זעלבסטמארד.. און די קייטען זאלען זיין א פערהיטונגס־מיטעל. די קייטען ווערען איהם נאר בעת מיטאג און בעת'ן בעזוך פון זיין פרוי ארונטערגענומען. עס פערשטייט זיך, אז די קייטען זענען אנ'אויסרייד. טארגלער ווארט רוהיג אויפ'ן פראצעס. קיין פערטיידיגער פון פרייען אויסוואהל האט ער נישט. אלס קאמוניסט קאן ער נישט אנפערטרויען זיין פערטיידיגונג עפעס א נאצי, פון די לינקע יוריסטען איז אין דייטשלאנד כמעט שוין קיינער נישט פערהאן. מעהר ווי 20 לינקע יוריסטען זענען אין דייטשלאנד אין די לעצטע פאר חדשים אומגעקומען. לויט'ן פאראגראף 138 פון דער נייער דייטשער פראצעדור קאנען קיין אויסלענדישע אדוואקאטען נישט צוגעלאזט ווערען אלס פערטיידיגער אין געריכט. אויך עלזאסישע פערטיידיגער ווענדט דאס געריכט אפ. פון די אויסלענדישע יוריסטען האבען ארויסגעזאגט זייער ווילען צו פערטיידיגען די אנגעקלאגטע אזעלכע וועלט־בעריהמטע יוריסטען, ווי טארעס, מארא־דעליא־פערי, קאמפינקי, דער ענגלענדער פריט, דער אמעריקאנער הייס און דער בולגאר דעטשעוו. די אויסלענדישע אדוואקאטען זענען צום פראצעס נישט צוגעלאזט. אין דער הינזיכט איז נישט צו פערגלייכען די נאצי־מאכט מיט דער מאסקווער, וועלכע האט אין איהרע פראצעסען געגען די „שעדיגער" צוגעלאזט אלס פערטיידיגער דעם דייטשען אדוואקאט קורט ראזענפעלד און וואנדערוועלדען.

מען האט געזוכט ענטשפרעכענדע אדוואקאטען אין סאאר־געביט. סאארגעביט גילט ביי די דייטשען נישט אלס פרעמדע טעריטאריע.

דערוויל בלייבען די אנגעקלאגטע ביי די אפיציעלע פערטיידיגער. די דאזיגע פערטיידיגער ווערען אבער ערנסט נישט גענומען ביי די אויסלענדישע יוריסטען. אלס בעווייז, אז די אפיציעלע פערטיידיגער מיינען נישט דאס גוטס פון די אנגעקלאגטע ווערט געבראכט פאלגענדער פאקט:

דער אמעריקאנער אדוואקאט האט זיך געווענדעט צו די אפיציעלע פערטיידיגער מיט א ביטע זיי זאלען איהם געבען דעם בעשולדיגונגס אקט, וועלכען זיי האבען שוין בעקומען. די פערטיידיגער האבען אפגעזאגט. ערקלערענדיג זייער אפזאג דערמיט, וואס דאס געריכט ערלויבט דאס זיי נישט... עס איז דערביי בעוואוסט, אז מען דארף צו דעם נישט קיין ערלויבניש פון דעם געריכט, אז יעדער אדוואקאט, וואס בעציהט זיך ערנסט צו זיין ראלע, וועט נישט אפזאגען צו בעקענען מיט'ן בעשולדיגונגס אקט אזא יוריסטישע קראפט, ווי עס איז דער אמעריקאנער אדוואקאט.

עס איז דעריבער פערשטענדליך, פארוואס די ווענדונג פון דעם אויבערפראקוראר צו די אויסלענדער ראמען ראלאן און בראנטינג, אז יענע זאלען גוטוויליג איהם איבערגעבען די מאטעריאלען האט אנגעטראפען אויף אפענעם אונצוטרוי.

דער בעשולדיגונגס־אקט. וואס איז אויסגעפערטיגט געווארען דורך דעם אויבערפראקוראר ווערנער ענטהאלט 230 זייטען, די אקטען פונם פראצעס — 35 גרויסע בענד. עדות און זאכקענער זענען ארויסגערופען געווארען 110. די צאהל פון די עדות וועט אין גאנג פון פראצעס נאך וואהרשיינליך פערגרעסערט ווערען. דער בעשולדיגונגס־אקט איז צוזאמענגעשטעלט געווארען אזוי, אז וועגען דעם ענין אליין, וועגען דער שרפה אין רייכסטאג, ווערט קנאפ וואס געזאגט. עס ווערט דארט געפרובט דורך אויסציגען פון דער קאמוניסטישער ליטעראטור און רעדעס צו בעווייזען דעם טעראריסטישען כאראקטער פון דער קאמוניסטישער פארטיי. דער פראצעס, אלזא, ווען ער וועט נאר פארקומען, וועט זיין נישט קיין פראצעס געגען די אונטערצינדער פון דעם רייכסטאג, נאר א פארטיי־פאליטישע אקציע געגען די קאמוניסטען.

דער בעשולדיגונגס־אקט געגען די אנגעקלאגטע איז איבערהויפט זעהר שוואך בעגרינדעט, געגען די בעשולדיגטע 3 בולגארען איז כמעט קיין שום בעווייזען נישט פערהאן. פערקעהרט, עס זענען פערהאן בעווייזען פון זייער אליבי.

דער „געגענפראצעס" פון אונאפהענגיגע יוריסטען, וועלכע פיהרען די אויספארשונג אין דעם ענין שטרענג אביעקטיוו, זאל פארקומען אין לאנדאן. וועגען די מאטעריאלען, וועלכע עס בעזיצט די דאזיגע קאמיסיע, איז ווי געזאגט, פארגעקומען א מיינונגס־אויסטויש צווישען דעם אויבער־פראקוראר ווערנער און די לייטער פון דער אונאפהענגיגער קאמיסיע בראנטינג און ראמען ראלאן האבען ארויסגעשטעלט א ריידע פאדערונגען, וואס זענען געפאסט אין 10 פונקטען, בנוגע איבערגעבען די מאטעריאלען, וואס געפינען זיך אין בעזיץ פון דער קאמיסיע. דער אויבער־פראקוראר ווערנער האט געענטפערט מיט א בריף, וועלכער ענטהאלט אויך 10 פונקטען, אלס ענטפער אויף די ארויסגעשטעלטע פונקטען, אין דעם בריף מאכט דער פראקוראר אפהענגיג דאס אויספיהרען פון דעם גרעסטען טייל פאדערונגען פון דער קאמיסיע פון דער דעציזיע פון געריכט.

דער פראצעס וועט אלזא געפיהרט ווערען פאראלעל: אין לייפציג–בערלין און אין לאנדאן. א קאמף פאר דעם אמת, געגען שענדליכען פערברעכען און גראבען ליגען.

פאראן נאך מיליאנען שקלאפען

א בילד פון שקלאפען־מארק אין אפריקע

צי עקזיסטירט נאך אויף דער וועלט שקלאפעריי ?

דערויף האט אויסדריקליך געענטפערט די פרוי פון ענגלישען אויסערן־מיניסטער, וועלכע איז לעצטענס ספעציעל פעראינטערעסירט מיט דער פראגע, ווי אזוי צו בעקעמפען די שקלאפעריי אויף דער וועלט. אין א פארטראג, וועלכען זי האט געהאלטען אויף א פערמאכטער פערזאמלונג האט זי זיך געטיילט מיט פאלגענדע ערפאהרונגען.

אין איינער פון די קריסטליכע אפריקאנישע מלוכות, וועלכע האט איהר פארשטעהער אין דער פעלקער־ליגע, אין אביסיניען זענען איצט פערהאן אנ'ערך צוויי מיליאן נעגער־שקלאפען. אויף די מערק אין עטיאפיע קומען אן קאראוואנען מיט געשמידטע שקלאפען פון מיטעל־אפריקא און פון סודאן. אין דער מאכמעדאנישע אראביע, פונקט ווי אין דעם קריסטליכען עטיאפיע עקזיסטירט אין פולער קראפט די שקלאפעריי. אין אראביען זאל איצטער זיין אנ'ערך פון 700,000 שקלאפען, נעגערס, קיין ווייסע שקלאפען זענען שוין דארט נישט פערהאן. די פרייע נעגער־רעפובליק ליבעריע שטעלט מיט זיך פאר איינגאנצען א שקלאפען־מארק. דארט דרעהען זיך ארום נעגערס אין שלוס־רעק און אין צילינדערס, מיט ברילען אויף די נעזער נאר וועלכע בענעהמען זיך נאך אהן הויזען, און וועלכע קאנען אויף אויסווענדיג די קונץ פון אייראפעאישען רעגירען. אט די דאזיגע נעגערס פערקויפען אנדערע נעגערס, וועלכע געהען אהן שלוס־רעק און אהן צילינדערס. זיי פערקויפען אויך נעגערטעס. די לעצטע זענען זעהר ביליג. מען קאן קויפען א נעגער־פרוי פאר 5 ביז 40 פונט שטערלינג. א נעגער־יונגעל קאן מען קויפען פאר 5 פונט שטערלינג.

נאכדעם ווערט געפיהרט ברייט דער האנדעל מיט שקלאפען אויך אין כינע. דא זענען שוין נישט שווארצע, נאר געלע שקלאפען. דער האנדעל מיט כינעזער, גיכער מיט כינעזערינס קומט פאר, ווי עס טיילט מיט די פרעלעגענטין, אפילו אין האנג־קאנג אויף דער טעריטאריע פון ענגלאנד. דא פערקויפט מען אין שקלאפעריי קליינינקע כינעזערלעך. די עלטערן, ארימע־לייט, ווערען אזוי ארום פטור פון איבריגע מיילער, וועלכע זיי האבען נישט מיט וואס צו שפייזען.

צוריק מיט 33 יאהר האט אין מעץ אפיציעל נאך עקזיסטירט א שקלאפען־מארק.

דער פערקויפער פלעגט אויסשטעלען זיין „סחורה" אין א רייהע, פערצייכענען ביי זיי די קליידער, אנזאגען ווי זיי זאלען זיך האלטען, פערטיילען די פרויען און מענער לויט עלטער, סארטען, פרייז, איבערגעבען די עלטערע די זארג איבער די קינדער, און אנהויבען ווארטען אויף די קויפער, ווען ער האט דערזעהען עפיס א מעגליכען קליענט, פלעגט ער אנהויבען לויבען זיין סחורה, פארלעגען זיי אנקוקען, אויסטאפען, זיך איבערצייגען, אז די „סחורה" איז ריכטיג גוטע סחורה. אין דער רייהע האבען זיך געפונען שוין אזעלכע אלטע מענער און פרויען, וועלכע האבען קוים געקאנט גיין. עס זענען געווען אויך פון מיטעלע יאהרען, וועלכע עס איז נאך פארגעשטאנען לאנגע יאהרען שקלאפעריי, יונגע פול מיט כח, וואס זענען געווען פאסיג צו פעלד־ארבייט און גאר יונגינקע מיידלעך, מיט ענטבלויזטע ברוסטען און קינדער פון זויגלינגען, וועלכע דער הענדלער גיט צו אומזיסט צו די מוטערס, ביז יונגלעך און מיידלעך וואס שטעהען אויף דער שוועל רייף צו ווערען. דער גרעסטער טייל שקלאפען, וועלכע זענען געטריבען פון ווייטענס, געהען אין קרייז, ווען עס קומט צו א קויפער, גלייכגילטיג, ווי א בלינד פערד. און נאר א טייל פון די יונגע מיידלעך ציטערען אויף, ווען עס קומט צו א קויפער מיט א שלעכטען אויסזעהן און הויבט אן זיי ארומצוקוקען, שלעפט ארויס איינע פון דער ריי, ווי א שאף, פרובט די הארטקייט פון איהר ברוסט, קוקט איהר אריין אין די ציין און שטעלט זיך נישט צו מאכען א מעהר אינטימע אונטערזוכונג. אט שטופט דער „דילאל" (פערמיטלער) צו צום קויפער א קליין נעגער־מיידעלע. זי גיט א קוש אין האנד דעם מעגליכען בעלעבאס און דער „דילאל" לויבט איהרע מעלות.

זי איז נישט קיין היגע, זי איז געבוירען אין יענער זייט סאכארע, לעבען טימבוקטו קיין בעסער קינד איז נאך נישט געווען. זי קאן נייען און קאכען און אין א פאר יאהר שפעטער, וועסטו שוין קאנען האבען פון איהר אויך אנדערע פערגניגענס... נאר 35 דוראס (דאלאר) נאר 35 דוראס פאר אזא אוצר.

איך גיב נאך א דאלאר, זאגט אנ'אנדערער קויפער, איך וויל קיין שלעכטס נישט זאגען וועגען קינד, נאר זי איז נאך צו מאגער. און קליין.

געלויבט זאל זיין אלאה, וועלכער האט בעשאפען די וועלט, זאגט דער „דילאל" דאס מיידעלע וואס קאסט שוין אלזא 36 דוראס, ווער גיט מעהר ?".

דאס מיידעלע האט מען געקויפט פאר 44 דוראס. א 14 יעהריג מיידעל „מיט א פולער גאראנטיע" מצד דעם פערקויפער, האט מען געקויפט פאר 90 דאלאר. נאך 14 יאהר הויבען שוין אן די פרייזען צו פאלען. פאר א 16־יעהריגער האט מען שוין בעצאהלט נאר 70 דאלאר.. אין אווענד איז פון דער סטאדע שקלאפען, וואס זענען אנגעיאגט געווארען אויפן מארק קיין מעץ געבליבען נאר א פאר אלטע פרויען און מענער, וועלכע עס האט שוין קיינער נישט געוואלט קויפען.

דאס אלץ איז נאך פארגעקומען אין 1900. שוין מיט 10 יאהר שפעטער, ווען מאראקא איז איבערגעגאנגען אונטערן פראטעקטאראט פון פראנקרייך איז די שקלאפעריי אפגעשאפען געווארען.

איצט ווייזט מען נאר די טוריסטען דעם מארק, וואו דער שקלאפען־האנדעל איז פארגעקומען, אבער אויך איצט איז נאך פאראן שקלאפען, ווי עס טיילט מיט די פרעלעגענטין נאך אנ'ערך פינף מיליאן מענשען... און אפשר נאך מעהר.

יודן אין קעניג סאָביעסקי׳ס צייטען

אין פוילען גרייט מען זיך יעצט צו פייערן דעם 250־יעהריגען יובילעי זינט ער האָט בעזיגט די טערקען. — זיין פריינדשאַפט צו יודען. — יודישע לעגענדעס וועגען מלך סאָביעסקי

אין פוילען ווערט איצט געפייערט דער 250־טער יאָהר־טאָג פון זיג פון פוילישען קעניג יאַן סאָביעסקי איבער די טערקען ביי ווין.

יאַן סאָביעסקי איז איינער פון די פוילישע קעניגען, וועלכער איז ביים פאָלק זעהר פּאָפּולער און בעליבט. אַרום איהם, וועלכער האָט מיט זיינע העלדישע טאַטען געבראַכט פוילען דעם לעצטען זיגרייכען גלאַנץ אין היסטאָרישען אונאָפּהענגיגקייטס־פעריאָד, האָט די צייט אויסגעוועבט אַ קראַנץ פון מאַלעס לעגענדען, דערונטער אויך יודישע, וועלכע האָבען אוועקגעשטעלט דעם קעניג סאָביעסקי אין איין רייהע מיט די בעליבטעסטע פאָלקס־העלדען.

געבוירען איז יאַן סאָביעסקי דעם 17־טען אויגוסט 1629, אין אָלעסקאָ, ביי לעמבערג.

מיט דער וואַהל פון קעניג סאָביעסקי האָבען די יודען אין פוילען זיך שטאַרק געפרעהט. די יודישע בעפעלקערונג, וועלכע האָט נאָך געדענקט די צייטען פון רעליגיעזע אומטאָלעראַנץ, פון וועלכער עס האָבען געליטען די יודען אונטער דער הערשאַפט פון דער דינאַסטיע וואַזאַ האָבען פון ביי געוועהלטען קעניג ערוואַרטעט פיל גוטעס. נאָך אַלס קרוין־העטמאַן און בעשיצער פון זשולקיעוו, האָט סאָביעסקי געשמ׳ט פאַר אַ גוטהאַרציגען און טאָלעראַנטען מענשען, וואָס טוט גוטעס מיט יודען. און ווירקליך האָט סאָביעסקי נישט ענטוישט די יודען. וועלכע זענען איהם געווען זעהר דאַנקבאַר און האָבען איינגעהילט זיין לעבען אין צאַרטע יודישע פאָלקס־לעגענדעס.

אין גאַנץ פוילען און ליטע האָבען דעמאָלט זיך געפונען העכסטענס צוויי הונדערט טויזענט יודען. און דער גרעסטער טייל פון די איז געווען פּויש און מאָראַליש געבראָכען. כמעלניצקיס רעוואָלוציעס און שחיטות אויף יודען אין דער צייט נאָך דער רעוואָלוציע האָבען געבראַכט אַ חורבן אין לעבען פון די יודען אין פוילען. פון אַלע לענדער האָבען יודען אויפגעהערט איינצואוואַנדערען אין פוילען און עס האָט אויפגעהערט אויך דער גייסטיגער איינפלוס פון די פוילישע יודען אויף די יודען אין אַנדערע לענדער.

קעניג סאָביעסקי האָט אָבער געגעבען די יודען פערשידענע פּריווילעגיעס און מיט אַלע זיינע כוחות האָט ער זיי אונטערשטיצט אין זייערע שטרעבונגען פאַר דער ווידערבעלעבונג פון זייערע פערניכטעטע קהלות. ער האָט זיי געגעבען די ערלויבעניש, אַז זיי דאַרפען זיך אַליין פערוואַלטען מיט פולער זעלבסטשטענדיגקייט אין אַלע גערייכטליכע אנגעלעגענהייטען. אויך האָט ער זיך אונטערגענומען צו רעגולירען די פערהעלטענישען פון די קאַראַאימען אין פוילען, וועלכע זענען ביי די קריסטען געווען פערעכענט אַלס יודען און ביי יודען אין די אויגען זענען זיי געווען ווי גוים.

איז אָבער דעמאָלט די קעניגליכע מאַכט געווען צו שוואַך, און דערפאַר האָבען סאָביעסקיס שטרעבונגען פאַר יודען געהאַט בלויז די ווירקונג, וואָס זיי האָבען איינגעשטעלט אַביסעל די כוואַליעס פון יודען־האַס. אין אַ טייל שטעט, וואו די מאַגיסטראַטען (שטאָט־פערוואַלטונגען) און די גלחים האָבען דאָרט געשאַלטעט און געוואַלטעט דורך פּליעדליי אונטערדריקונגען אויף יודען, האָט דער קעניג. אין זיין ווילען צו בעשיצען די יודען, געוואָרפען אָפט שטראָפען מיט האַרטע שטראָפען, האָבען אָבער דעם קעניגס סטראַשונקעס וועניג וואָס געווירקט, ווייל די מאַגיסטראַטען און די גלחים האָבען גוט געוואוסט, אַז די מאַכט פון קעניג קאָן זיי נישט גרייכען דעם סטראַשונעק אויסצופיהרען.

דערפאַר זענען דעמאָלס ביי די יודען אין פוילען פאָרגעקומען אַזעלכע געשעהענישען, ווי מען קען זיך דאָס אין אַ געוועזליך געאָרדענטער מלוכה קוים פאָרשטעלען. אין ווילנע, למשל, האָט דער מאַגיסטראַט אין 1681 בעשלאָסען דורכצופיהרען אַ צעהלונג פון די יודען. האָט מען אַרויסגעפיהרט אַלע יודען פון שטאָט אויף אַ פרייען פּלאַץ וואו מען האָט זיי געציילט צעהלען, האָבען די קריסטען פון שטאָט זיך פערזאַמעלט אויף דעםזעלבען פּלאַץ און אָנגעפאַנגען די יודען שלאָגען מיט שטעקענס און וואַרפען אויף זיי שטיינער. איז מען שנעל געלאָפען צו די ווילנער שילער פון די יעזואיטען, אַז זיי זאָלען קומען העלפען ראַטעווען די יודען. זענען טאַקע באַלד די סטודענטען געקומען און האָבען צוטריבען דעם המון, ווייל אויב מען דאַרף שלאָגען יודען — האָבען די סטודענטען געטענה׳ט — האָבען סטודענטען צו דעם אַ פּריווילעגיע און געוועהנליכע בירגער טאָרען דאָס נישט טון.

שפּעטער מיט זעקס יאָהר, אין 1687, האָבען די יעזואיטישע שילער אין פוילען געמאַכט אַ „שילער־געלאַף״ אויף דער יודישער גאַס, מיט עטליכע יודישע קרבנות. זענען דאַטען די שטאָטישע „בירגער״ געקומען העלפען די יודען. האָט זיך דאַן די מלחמה פערוואַנדעלט אין אַ קאַמף צווישען סטודענטען און בירגער, וואָס האָט געדויערט דריי טעג און דריי נעכט, די יודען זענען געלעגען בעהאַלטען אין זייערע הייזער. עס האָט זיך ענדליך איינגעגעבען צו פערטריבען די סטודענטען פון דער יודישער גאַס. דערנאָך ערשט האָבען זיך די בירגער אַ וואַרף געטון אויף די יודישע הייזער, צו בעהמען זיך דאָרטען דעם לוין פאַר זייער בעשיצען די יודען...

שרעקליכער פון אַלע רדיפות זענען געווען די בלוט־בלבולים אויף יודען. וועלכע מען האָט פשוט אויפגעהערט צו פערצייכענען און זיי ווערען בלויז דערמאָהנט אין אַ „קל מלא רחמים״, ווי אַ שטילער זכר עלילת־דם אין סאַנדאָמיר, וואָס דער פּראָצעס וועגען איהם האָט זיך אָנגעצויגען גאַנצע 12 יאָהר צייט (פון 1698 ביז 1710). מען האָט דאָרט שרעקליך געמוטשעט אַלע יודען פון שטאָט, און 8 פון זיי האָט מען פערמורטילט צום טויט דורך פערברענען.

כמעט אין דער זעלבער צייט האָבען די יודען פון לובלין אַרויסגעשיקט אַ „קול קורא״ (אויפרוף) צו אַלע קהלות אין לאַנד, אַז יודען זאָלען זיך צוזאַמענעמען צו אַ „זעלבסטהילף״, ווייל די לאַגע איז אַזעלכע, אַז ווען די יודען אין פוילען וועלען זיך נישט צוזאַמענעמען פאַר אַ זעלבסטהילף, וועלען זיי חלילה צוגרונד געהן.

זעהר אָפט האָט דער סיים געמוזט די יודען אין שוץ נעמען געגען די סטודענטען, וועלכע פלעגען נישט בלויז פערלאַנגען פערשידענע אָפּצאָהלונגען, נאָר זיי פלעגען אויך געוועהנליך אָנפאַלען אויף יודישע הייזער, הרג׳ענען און ראַבירען. אין יאָהר 1681 (תמ״א) האָט מען ביים „ועד ארבע ארצות״ געמאָלדעט, אַז אנשטאָט צו קלאָגען זיך אויף די פערשידענע גזירות און בלוט־בלבולים, וואָלט אפשר גלייכער געווען. אַז יודען זאָלען זיך צונויפנעהמען און אַליין עפּעס טון געגען די דאָזיגע אומגליקען, האָט דערויף איינער פון די פערזאַמעלטע געזאָגט, אַז יודען טאָרען נישט זיך צוזאַמענעמען, צו וועלען עפּעס טון געגען די אומגליקען, ווייל אַמער וועלען די יודען פּרובען אָקעגענשטעלען זיך די גזירות, וועלען די פריצים זיך צוזאַמענעהמען אום אַרויסצוטרייבען אַלע יודען פון לאַנד...

דאָס אַלץ איז פאָרגעקומען נאָר דאָרט, וואו די מאַכט פון קעניג האָט נישט געגרייכט. אָבער דאָרט וואו דעם קעניגס וואָרט איז געהערט געוואָרען, איז די לאַגע פון די יודען געווען אַ גוטע, אין זשולקיעוו, וואו עס האָט זיך געפונען דעם קעניגס זומער־פּאַלאַץ האָבען יודען געהאַט אַ שעהנע קהלה, און דער קעניג האָט גאַנץ גוט געזאָרגט וועגען זייער עקזיסטענץ. פאַר זיין אייגען געלד האָט דער קעניג דאָרטען געשאַפען אַ העברעאישע דרוקעריי, צו וועלכער ער האָט ספּעציעל גערופען דעם בעריהמטען העברעאישען דרוקער פון אַמסטערדאַם, אורי פעבוס לעווי, צוליב דער דרוקעריי, איינע פון די ערשטע דרוקעריי׳ען אין פוילען, איז זשולקיעוו געוואָרען אַ צענטער פון יודישער קולטור פון דאָרט שטאַמען בעריהמטע רבנים און יודישע זעצער, ווי ר׳ צבי הירש חיות, ר׳ נחמן קראָכמאַל, און אַנדערע. זשולקיעוו איז אויך בעקאַנט מיט איהרע „רבנו וחכמי זשולקיעוו״.

קעניג סאָביעסקי האָט געוואוסט אָפּצושאַצען די טיפע סימפּאַטיעס פון די יודען און ער האָט זיי דערפאַר פיל מיטגעהאָלפען. בפרט האָט ער מיטגעווירקט צו פערלייכטערען די גאַליציאַנישע יודען די שטייערען און האָט אויסגעפּועלט פאַר זיי הנחות, די קעניגליכע פּראָטעקציע האָט פיל געהאָלפען די יודען פון גאַליציען און פּאָדאָליען, בעת די איבערפּאַלען פון די טערקען און טאַטאַרען, אום צו פערבעסערען די לאַגע פון די יודען, האָט קעניג סאָביעסקי צוגערעדט די יודען צו פערנעהמען זיך מיט ערד־אַרבייט און פּאַמערי, געפאָלגט האָבען איהם בלויז די קאַראַאימען וועלכע האָבען אין סאָביעסקיס צייטען זיך קאָלאָניזירט אין דאָרף קוקיזוב ביי לעמבערג.

אַ דאַנק דער קעניגליכער פּראָטעקציע האָבען זיך אויך שוין ענטוויקעלט די קהלות אין לעמבערג, בראָדי און טאַרנאָפּאָל, די גרויסע שוהל אין זשולקיעוו, וואָס זעהט אויס ווי אַ פעסטונג איז אויפגעבויט געוואָרען דורך׳ן קעניג סאָביעסקי. נאָך היינט דערצעהלט מען אין זשולקיעוו אַז קעניג סאָביעסקי האָט די שוהל בעצירט מיט אַ גאָלדענעם קויל אויפ׳ן דאַך, נאָך דעם טויט פון קעניג האָט דעם קעניגס מוטער געהייסען אַראָפּנעהמען די גאָלדענע קוגעל פון דער שוהל, און זי בעפעסטיגט אויפ׳ן דאַך פון קלויסטער.

וויפיל אמת עס שטעקט אין דער לעגענדע איז שווער צו וויסען, בעקאַנט איז אַז קעניג סאָביעסקי האָט ערלויבט די זשולקיעווער יודען צו נעהמען שטיינער צו דער שוהל פון די קעניגליכע שטיינבּראָך־ייען, דערפון נעהמט זיך די לעגענדע, אַז דער קעניג האָט געבויט די שוהל, אויך איז אַ פאַקט אַז אויף אַ קלויסטער אין זשולקיעוו געפינט זיך אַ גאָלדענע קוגעל, צי זי איז פריהער געווען אויף דער שוהל, איז נישט זיכער. בכלל האָט די שוהל אין זשולקיעוו אַ גרויסע היסטאָרישע בעדייטונג, און דער בעריהמטער פוילישער מאָלער מאַטייקאָ האָט זי אַריינגענומען אין זיינע היסטאָרישע ווערק.

גלייכצייטיג מיט דער זשולקיעווער שוהל זענען ענטשטאַנען אַנדערע פעסטונג־אַרטיגע שוהלען אין לוצק, בראָדי און טאַרנאָפּאָל, וואו די יודען האָבען זיך אויסבעהאַלטען ביי די אָנפאַלען פון די טערקען און טאַטאַרען. אין טאַרנאָפּאָל האָבען די יודען זיך אויך פערפליכטעט צו מיליטערישע איבונגען צוזאַמען מיט די קריסטען און צו שטעלען זיך מיט געוועהר און ליפערען פולווער אין נויטיגען מאָל, אום צו פערטרייבען דעם שונא, דערמיט האָבען יודען אָפּגעוואָרפען דעם בלבול, אַז זיי האָבען געהאַלטען מיט די טערקען און טאַטאַרען געגען דער אייגענער פוילישער מלוכה, די דאָזיגע בלבולים האָבען פערשפּרייט די קריסטליכע שילער, וועלכע האָבען דאַן געהאַט אַ תירוץ אויף זייערע ווילדע מעשים, ווען זיי זענען איבערפאַלען יודישע הייזער און גערויבט און געשלאָגען יודען.

דער גרויסמוטיגער קעניג סאָביעסקי האָט זיך אָנגענומען פאַר די געפּלאָגטע יודען. נאָך אַ אָנפאַל פון שילער אויף קראָקאָווער יודען, האָט דער קעניג געשיקט קיין קראָקע אַ ספּעציעלע קאָמיסיע און געהייסען שטרענג בעשטראָפען די שולדיגע. נאָך מיט מעהר ענערגיע האָט דער קעניג סאָביעסקי בעשיצט די ווילנער יודען און געשיקט קיין ווילנע מיליטער צו בעשיצען די יודען געגען דעם ווילדען המון.

קעניג סאָביעסקי האָט געהאַלטען דעם יודען יעקב פאַר זיין פּריוואַט־סעקרעטאַר, אַ יוד איז אויך געווען דעם קעניגס לייב־דאָקטאָר און דער יוד בצלאל בן נתן איז געווען דעם קעניגס שטייער־קאָלעקטאָר.

ז. שוחט.

Dr. R.

Zalcwasser

CHIRURG — כירורג

ציגעל־גאַס 19, טעל. 125-17

נעהמט אָן פון 1—2 בייטאָג און פון 4—7 נאַכט.

Dr. med. **H. LUBICZ**

ספּעציאַליסט פאַר ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקה

צוריקגעקעהרט

צעגעלניאַנא 7, טעל. 141-32.

נעהמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאַכמ. און פון 5—8 אָוונט, זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

יוד. פרוי וואָס איז אויף אַ מערקווירדיגן אופן געוואָרן ביי קריסטען אַ „הייליגע״

טראַגישע געשיכטע פון יודישען לעבען אין גאַליציע מיט 75 יאָהר צוריק. — אַ מעשה פון טויזענט און איין נאַכט

עס איז אָנגעקומען אַ זומער פון אומגעטערגיש. די פעלדער מיט תבואה, וואָס די צוויי שותפים האָבען אָפּגעדונגען באַלד נאָכ׳ן פערזייען, זענען געבליבען שטעהן פערטרוקענט און זיי האָבען אפילו נישט צוריקגעבראַכט אַ פערטעל פון דעם קרן, וואָס מען האָט אין זיי אַריינגעלייגט; אין יענעם זומער זענען פאָרגעקומען אַ רייהע וואַלד־שרפות און גראַד אין יענע ערטער, וואָס די דריי שותפים האָבען געהאַט אָפּגעדונגען פאַר האַלץ. מען האָט אַפילו געשמועסט, אַז דאָס איז די אַרבייט פון קאָנקורענטען; אַ חוץ דעם איז איינער פון זיי, ר׳ שמחה, בעת ער איז געפאָהרען קיין אונגאַרן קויפען וויין און טרויבען, איז זיין פוהר אויף דעם וועג בעפאַלען געוואָרען פון גזלנים, און נישט נאָר האָט מען ביי איהם צוגענומען אַ גרויסע סומע געלד, נאָר מען האָט איהם דערצו נאָך געשלאָגען אויך. ער האָט זיך ווייטער נישט געקענט בעטייליגען אין דער פיהרונג פון מסחר און איז אַ שטיקעל צייט אַרום, איז ער געשטאָרבען פון האַרץ־שלאַג.

ר׳ אברהם האָט ווייטער געפיהרט דעם האַנדעל בשותפות מיט זיין איידעם. אָבער עס איז שוין נישט געווען דאָס, וואָס אַמאָל, עס האָבען זיך אונטערגערוקט פליגקערע סוחרים, שטאַרקע קאָנקורענטען, וועלכע האָבען אויסגעדונגען תבואה־פעלדער און וועלדער נאָך איידער ר׳ אברהם און דוד׳ל האָבען בעוויזען צו קומען צו די פריצים. די קרעדיטאָרען, וועלכע האָבען צו זיי געהאַט אַזויפיל צוטרוי ביז דאַן, האָבען אַלץ שטאַרקער און אָפטער געפאָדערט צאָהלונגען. עס איז געקומען אַ קלאַפּ נאָך אַ קלאַפּ און דער מסחר איז געוואָרען אַלץ שוואַכער און שוואַכער און דאָס פערמעגען אַלץ מאַגערער און מאַגערער. כדי צו דעקען די פערשידענע חובות און ווי עס איז אָנגענומען מיט׳ן מסחר, האָט מען פערקויפט ר׳ שמחה׳ס הויז און ר׳ אברהם האָט זיין מויער אויך פערקויפט און מען האָט פּראָבירט ווי עס איז זיך דרעהען. אָבער — עס איז נישט געגאַנגען.

ר׳ אברהם, וועלכער האָט געזעהען ווי אַזוי דאָס געשעפט איז געוואַקסען און געוואַקסען — ער האָט יעצטער געמוזט צוזעהען, דאָס פערשווינדען פון זיין לאַנג־יאָהריגער האָרעוואַניע. דער גרויסער ווערהטאָג, דאָס גרויסע ערגערען זיך האָט איהם קראַנק געמאַכט, ער האָט אָנגעהויבען צו ליידען פון אַ ראַק און נאָך גרויסע מאַטערנישען איז ער אויסגעגאַנגען יום־כפור פאַר נעילה, בעת אַ ספּעציעלער מנין האָט געדאַוונט ביי איהם אין הויז, כדי ער זאָל אין דעם הייליגען טאָג קענען תפילה טון בציבור.

דוד׳ל האָט נאָכ׳ן שווערס טויט פּראָבירט איינער אַליין האַנדלען אויף ווי ווייט עס האָט זיך געלאָזט. אָבער צו וואָס ער האָט זיך גענומען, איז איהם געגאַנגען מיט דער פּוטער אַראָפּ. אין אָנפאַנג ווען עס האָט זיך אָנגעהויבען דאָס פאַלען, האָט נאָך געלעבט דער פאָטער און דער שווער זייבער, איז כאָטש געווען די מעגליכקייט איינעם דעם צווייטען צו טרייסטען, איצטער איז ער געבליבען אַליין. חנה׳לע האָט זיך אינטערעסירט זיך וועניג מיט איהם און מיט זיינע געשעפטען; זי האָט זיך אַפילו נישט גענומען שטאַרק צום האַרצען דעם פאָטערס טויט און זי האָט געלעבט פונקט אַזוי ברייט און פערשווענדעריש ווי דעמאָלס, ווען געלד האָט זיך ביי זיי געוואַלגערט. אין שטאָט זענען צוגעקומען אַנדערע סוחרים, אויפגעקומענע גבירים, און דוד׳ל האָט איינעם פון זיי געוואָלט פערקויפען זיין שעהנעם מויער, כדי צו האָבען מיט וואָס זיך ווייטער צו דרייען. אָבער צו דעם האָט חנה׳לע נישט געוואָלט דערלאָזען, זי האָט אָבער דערפיהלט, אַז עפּעס מוז געטון ווערען, האָט זי זיך בעראַטען מיט איהר בעסטען פריינד — מיט׳ן יונגען פּריץ וולאַדיסלאַוו וואַיטקעוויטש. און כאָטש זיין עצה איז נישט געווען פון די געהויבענסטע, און ווען איהר אייגענער מאַן זאָל עס איהר געווען פאָרגעשלאָגען, וואָלט זי איהם געווען אויסגעווידעלט, אָבער, אַז וולאַדיסלאַוו האָט איהר איינגערעדט, האָט זי אָנגענומען זיין פאָרשלאַג מיט פרייד.

ער האָט איהר דערצעהלט, אַז אין דעם דאָרף ק., וואו זיין פאָטער איז דער פּריץ, איז פאָרהאַן אַ שענק צו אַרענדירען און ער וועט זיך משתדל זיין ביים פאָטער, אַז ער זאָל עס פערדונגען דוד׳לען. עס האָט נישט גענומען לאַנג און וולאַדיסלאַוו איז געקומען צו פאָהרען אין שטאָט אַריין און איהר אָנגעזאָגט די בשורה, אַז די שענק איז איהרער. ביידען איז נישט אַזוי אָנגעגאַנגען דער שענק, ווי דער פאַקט, וואָס זיי וועלען זיך איצטער קענען זעהן אָפטער, און כאָטש דער מאַן וועט נישט אַרומפאָהרען ווי אַמאָל, וועט ער אָבער זיין גענוג פערנומען אין שענק מיט די פויערים, אַז ער וועט נישט קענען בעמערקען, וואָס עס טוט זיך הינטער זיינע פּלייצעס.

אָנפאַנג הערבסט פון 1858 זענען דוד׳על און חנה איבערגעפאָהרען קיין ק. און אָנגעפאַנגען פערקויפען בראַנפען צו די אָרטיגע פויערים. עס איז אָבער געווען אַ גאַנץ שוואַכע לייזונג. ווייל די פויערים זענען געוואוינט געווען צו גייען טרינקען אין דעם אַלטען שענק, וואָס האָט זיך געפונען אין צווייטען עק דאָרף. דערווייל האָט זיך דוד נישט געניטיגט אין זיין ווייבס מיטהילף. אַ חוץ דעם האָט ער נישט געוואָלט, אַז זי זאָל בעדינען די פערגרעבטע און שיכור׳ע פויערים. איז זי געזעסען אין דער פרייער צייט און ווייטער געלייענט די שפּאַנענדיגע ראָמאַנען און אָפּגעהיט די צייט פון די צוזאַמענטרעפענישען מיט דעם יונגען וולאַדיסלאַוו אין פערשידענע געהיימע פּלעצער.

וולאַדיסלאַוו האָט זיך געפונען אין אַ מאָדנע לאַגע, זיין טאַטע איז געווען איינער פון די רייכסטע פריצים אין מזרח־גאַליציע, אָבער דעם זוהן האָט ער נישט געוואָלט געבען קיין גראָשען. דער בן־יחיד זייגער האָט נישט געהאַט דעם מינדעסטען אינטערעס אין דער פיהרונג פון די גיטער. די גאַנצע צייט האָט ער פערבראַכט אין לעמבערג, וואו אַנשטאָט שטודירען, פלעגט ער זיך אַרומשלעפּען מיט לעבע־יונגען און מיט פרויען פון טונקעלע רעפּוטאַציעס און נאָך דעם, ווען ער האָט געדאַרפט נאָך געלד, איז ער געקומען אַהיים. דער פאָטער האָט זיך, אין אַ היציגען מאָמענט, געשוואוירען, אַז אין משך פון די קומענדיגע פינף יאָהר וועט ער איהם נישט געבען קיין פּרוטה, סיידען ער וועט ווערען סטאַטעטשנע און זיך פערנעהמען מיט דער פערוואַלטונג פון די גיטער. דאָס אָבער האָט פאַר דעם היציגען וולאַדיסלאַוו געמיינט אַרויסצושפּרינגען פון זיין אייגענער הויט און צו בייטען זיין כאַראַקטער — אַ זאַך, וואָס ער האָט נישט געוואָלט און נישט געקאָנט. האָט ער די ערשטע צייט זיך בעגנוגענט מיט ראָמאַנטישע אַוואַנטורעס מיט פערשידענע דאַמען און מיידלעך פון די אַרומיגע ערטער, און נאָך דער בעקאַנטשאַפט מיט דער „שעהנער חנה״ — האָט ער געלייגט זיין האַרץ צו די פיס פון דער רייצענדיגער יודישקע. לויט דער שפּראַך פון די ראָמאַנען פון יענער צייט. און די „שעהנע חנה״ האָט איהם, דעם ראָמאַנטישען „העלד״ איהרען, מסתמא אָפּגעצאָהלט דערפאַר, נישט בלויז מיט ליבע, נאָר אויך מיט פינאַנציעלער הילף...

„די שעהנע חנה״ איז ביי וולאַדיסלאַוון נישט געווען סתם אַזוי זיך אַ ראָמאַן, נאָר ער האָט זיך טאַקע אין איהר ערנסט און אויפריכטיג פערליבט און ער האָט געוואָלט מיט איהר חתונה האָבען. אָבער עס זענען געווען אַ רייהע שטערונגען: ערשטענס, איז זי פערהייראַט; צווייטענס, איז זי אַ יודישקע, און זיין פאָטער וואָלט זיך אָפּגעזאָגט פון איהם פאַר ברענגען אַזאַ שאַנד אויף דער פרום־קאַטוילישער פריצישער משפחה, וועלכע ציהט איהר יחוס ביז צו איינעם פון די פוילישע מאָנאַרכען; דריטענס, אויב זיי וועלען בעשליסען ביידע צו אַנטלויפען, מוזען זיי האָבען געלד, און דאָס האָט וולאַדיסלאַוו נישט געהאַט און זי — די שעהנע חנה — אויך נישט. האָבען זיי בעשלאָסען צו צוואַרטען ביז זיי וועלען ערט קריגען אַ גרעסערע סומע און צוזאַמען אַנטלויפען אין אויסלאַנד, וואו זיי וועלען קענען לעבען פריי און אומגעשטערט.

(סוף מאָרגען).

האנדווערקעריי און האנדעל

פארוואס ווערען נישט ביליגער די אפצאה־לען פאר הנחה־עקזאמענס

די ראטמענער אין דער האנדווערקער-קאמער דארפען עפעס טון

דעם 30 סעפטעמבער ענדיגט זיך דער טער-מין פון אפגעבען ביטעס וועגען הנחה - עקזאמענס פאר האנדווערקער, וועלכע ווילען באקומען מייס-טער=דיפלאמען. דער דאזיגער טערמין קען נישט געענדערט ווערען שוין דערפאר, ווייל ס'איז א בעשלוס פון א פלענאר - זיצונג פון דער לאדזער האנדווערקער - קאמער און ביז דעם טערמין ועט שוין קיין נייע פלענאר-זיצונג נישט פארקומען.

די דאזיגע הנחה=עקזאמענס, וועגען וועלכע מיר האבען שוין זעהר פיל געשריבען, איז א ריין יודישער ענין. אלע גישט - יודישע האנדווערקער קענען זיך ארויסווייזען מיט זייער אנגעהעריגקייט צו די אלטע צעכען, אזוי אז זיי דארפען נישט קיין עקזאמענס. דעריבער איז נויטיג, אז יעדער יודישער האנדווערקער, וועלכער האט נאך נישט קיין מייסטער-דיפלאם, זאל נישט פערזוימען אפצו-געבען די געהעריגע ביטעס וועגן הנחה-עקזאמענס.

אבער דא רוקט זיך אן א גרויסע שוועריג=קייט. דאס איז דער אפצאהל פאר עקזאמענס, וואס בעטרעפט 80 זלאטעס. ס'איז קיין ספק נישט, אז די וואס דארפען אפגעבען עקזאמענס, זאלען זיך קענען ערלויבען אויף אזא לוקסוס פון אויסגעבעי איצט 80 זלאטעס. שטעלט זיך דאך א פראגע: פאר-וואס איז דער אפצאהל אזוי טייער?

דער דאזיגער אפצאהל דרינגט דאך נישט ארויס פון עפעס א געזעץ, וואס מ'קען נישט ענ-דערן, נאר דער פרעזידענט פון דער קאמער האט אויף זיינע אייגענע אחריות דאס רעכט ביליגער צו מאכען דעם דאזיגען אפצאהל, האט דאך מיט צוויי יאהר צוריק דאס האנדעלס-מיניסטעריום איבערגע=שיקט בריף צו די פרעזידענטען פון אלע האנד-ווערקער = קאמערן, אז צוליב'ן קריזיס זאלען זיי זעהר ליבעראל בעהאנדלען די פראגע פון אפצאהל פאר עקזאמענס. דער פרעזידענט פון דער לאדזער האנדווערקער-קאמער האט ביז איצט זיך נאך נישט בענוצט מיט זיין רעכט און נאך פאר קיינעם נישט קלענער געמאכט דעם אפצאהל, הגם ביטעס וועגען דעם ליגען שוין אין דער האנדווערקער - קאמער זייט 3 יאהר. דער פרעזידענט פון דער לאדזער האנדווערקער - קאמער טוט דאס אפשר נישט דער-פאר, ווייל ער האט מורא, אז די ענדעקעס וועלען איהם צוליב דעם פערשרייען אלס זשידאווסקע פא-כאלעק. אבער מיר האבען דאך ביז איצט נאך נים געהערט, אז די יודישע ראטמענער אין דער האנד-ווערקער-קאמער זאלען אננעהמען א גרעסערע אק-ציע אין דער דאזיגער פראגע. אזא אקציע וואלט זיכער געבראכט א געוויסען ערפאלג.

פאר די פינאנסען פון דער האנדווערקער=קאמער וואלט אויך בעסער געווען ווען די אפצאה-לען ווערען ביליגער, ווייל זאלען מיר אננעהמען, אז ביים אפצאהל פון 80 זלאטעס וועלען אויך צו די הנחה-עקזאמענס שטעלען כך וכך האנדווערקער וועלען זיך ביי אן אפצאהל פון 40 זלאטעס שטע-לען מעהר ווי דאפעלט.

ווייטער ווערט אין דער האנדווערקער-קאמער נישט אויסגענוצט דער פונקט 5 פון רעגולאמין פון די עקזאמענאציס-קאמיסיעס, וועלכער זאגט, אז וועגען צולאזען צו עקזאמענס קען זיך דער פרע-זידענט פון דער קאמער פערשטענדיגען מיטן פאר-זיצער פון דער ענטשפרעכענדער עקזאמינאציע-קאמיסיע, ביים אויסנוצען דעם פונקט וואלט מען פאר פערשידענע פערזאנען געקענט ביליגער מא-כען דעם אפצאהל פאר די הנחה-עקזאמענס און מען וואלט מעגליך געמאכט פיל יודישע האנדווער-קער, אז זיי זאלען אין דער צוקונפט פריי קענען פיהרען זייערע ווארשטאטען.

די צייט איז קורץ, מיט דעם דאזיגען ענין מוזען זיך תיכף פעראינטערעסירען די יודישע ראט-מענער אין דער האנדווערקער-קאמער און זיך בעמיהען, אז דער פרעזידענט פון דער קאמער זאל אויסנוצען זיין רעכט וועגען ביליגער מאכען דעם אפצאהל פון די הנחה=עקזאמענס.

געגרינדעט א קאאפעראטיוו פון 86 יודישע קליינע פאבריקאנטען פון זאקען-אויסארבייטונגען

עהערנעכטען איז אין דער אנוועזענהייט פון א רעיענט, אונטער'ן פארזיץ פון אדוו. וויצמאן, פארגעקומען די גרינדונגס-פערזאמלונג פון א יוד. קאאפעראטיוו פון קליינע פאבריקאנטען, וועלכע ארבייטען אויס זאקען-אויסארבייטונגען. צום דא זיגען קאאפעראטיוו געהערען 86 קליינע פאברי-קאנטלעך, וועלכע וועלען נישט נאר בשותפות אויסארבייטען די פראדוקציע, נאר דער ניי-געגרינ-דעטער קאאפעראטיוו וועט איינקויפען מאטעריאל און די אויסגעארבייטע פערטיגע סחורות וועלען אויך פערקויפט ווערען דורך די פערקויפסשטעלע פון קאאפעראטיוו.

אזוי-ארום וויל מען אין דער דאזיגער בראנ-זשע נישט נאר אויסמיידען די קאנקורענץ, נאר אויך מעגליך מאכען, אז די כאלופניקעס זאלען נישט עקספלואטירט ווערען, זאלען האבען די מעגליכ-קייטען איינצוקויפען מאטעריאלען און אויך די מעגליכקייט צו פערקויפען די פראדוקציע.

צי האט זיך לאדז בעטייליגט אין 4-טען יודישען האנדווערקער=קאנגרעס? *)

אין צוזאמענהאנג מיט'ן 4-טען יודישער האנט-ווערקער־קאנגרעס וואס איז פארגעקומען דעם 20 און 21 אויגוסט ד. י. אין וועלכען ס'האבען זיך בעטייליגט קנאפע 500 דעלעגאטען פון גאנצען לאנד האבען מיר געלעזען א פראטעסט פון דעם לאדזער האנטווערקער־פעראיין „פאלודניאווע 4 און איני-גע לאדזער צעכען, ס'איז דעריבער נויטיג אז די יודישע עפענטליכקייט זאל וויסען דעם גאנצען אמת און אפשאצען דא ווער איז שולדיג אין דער צע-שפליטערונג פון די לאדזער האנטווערקער בכלל בכדי ס'זאל איינמאל פאר אלע מאל מעגליך ווערען אויסצוראטען די סיבות פון דער דאזיגער כראני-שער קרענק, וואס דויערט שוין באלד 2 צענדליג יאהר און ברענגט אומגעהויער שאדען די יודישע בעלי־מלאכות פון לאדז און לאדזער וואיעוואדשאפט ווי אויך דעם גאנצען האנטווערקער־כלל אין פוילען.

ווי איך האב שוין אויבען דערמאנט דויערט די פערמאנענטע צושפליטערונג אויפ'ן לאדזער געביט

*) אין נומער 192 פון „נייעם פאלקסבלאט" איז געווען אפגעדרוקט א בריף פון עטליכע צעהנ-דליג לאדזער צעכען און קארפאראציעס מיט די מא-טיוען, פארוואס זיי האבען נישט אנטיילגענומען אין האנדווערקער־קאנגרעס וואס איז פארגעקומען אין ווארשא. אלס ענטפער האט אונז דער פארזיצער פון צענטראלען האנטווערקער־פערבאנד אין ווארשא ה' ראסנער צוגעשיקט פאלגענדע ערקלערונג.

(בריף אין רעדאקציע)

זעהר לאנג און די שאדנס פון די דאזיגע צו־שפליטערונג וועגען אומגעהויער אלע פרובען צו בע רוהיגען די העריען פון פאלודניאווא 4, וואס זענען ביז איצט געמאכט געווארען מצד דער ווארשאווער צענטראלע אין לויף פון יאהרען, האבען נישט געגעבען קיין שום רעזולטאטען. מיר וועלען בע-סער לאזען רעדען די פאקטען.

אין יאהר 1925 נאכ'ן ערשטען פעראייניגונגס־קאנגרעס האט די עקזעקוטיווע פון צענטראלען יו־דישען האנטווערקער־פערבאנד אין פוילען בעשלא סען אבערקענען אין לאדז נאר די פאלודניאווע 4 אלס אינזערע פערטרעטער אויף לאדזער ראיאן מיט'ן תנאי, אז זיי וועלען אויספיהרען דעם בע שלוס פון 11־טען האנטווערקער־קאנגרעס און ווע רען אונזער'ס א דירעקטע אפטיילונג, אויפ'ן גרונט פון סטאטוט פון דער צענטראלע. די העריען פון פאלודניאווע האבען זיך הערצו פיערליך פערפליכ טעט, האבען אריינגעפיהרט ביי זיך, אויף אן אל־געמיינע פערזאמלונג, דעם בעשלוס און אט אין שוין דערמאלט אריבער 8 יאהר און דער דאזיגער בע־שלוס איז ביז היינט געבליבען אויפ'ן פאפיר.

זייער צוזאמענבונד מיט דער אלגעמיינער האנט ווערקערשאפט האט געטראגען א כאראקטער א לויזען און דאס אזוי לאנג ווי מיר האבען דערלאזט זייער דיקטאטור און העגעמאניע אין דער לאדזער וואיעוואודזטווע, דאס האט זיי אבער נישט גע־שטערט צו טרעטען מיט די פיס אלץ, וואס איז זיי נישט געווען צום הארצען.

אלס אילוסטראציע קען דינען דער 2־טער האנטווערקער־קאנגרעס, וועלכער איז פארגעקו־מען אין יאהר 1928 און וועלכער איז דורך דער פאלודניאווע 4 און זייערע דעלעגאטען פערוואנ־דעלט געווארען אין א שרעקליכען קאמף־פלאץ, קוים האט זיך אויף דער טריבונע פון קאנגרעס בע וויזען דער פערשטארבענער ה' פינגערהוט א לאד־זער בעקער־מייסטער, אן אלטער האנטווערקער־טוער באר זייער'ס א פאליטישער געגנער, האבען די געמאכט אויפ'ן קאנגרעס אזא ווילסטע אוואנטורע אז דער גאנצער קאנגרעס איז שיער נישט אויפגע־ריסען געווארען, 2 טאג איז דער קאנגרעס געש א גען אונטער דעם טער־אר פון די „פאלודניאווצעס" ס'האבען קיינעם פון זייערע געגנער פון לאדזער ראיאן נישט צוגעלאזט צום ווארט און דער־מיט געשטערט דעם גאנצען גאנג פון קאנגרעס.

מיר האבען זיי פונדעסטוועגען טאלערירט, רע־כנענדיג זיך מיט די טראדיציעס אלס עלטסטער פע־ריין, און מיט האפנונג אז די וועלען סוף־כל־סוף זיך אונטערווארפען די בעשלוסען פון אונזער'ע קאנג רעסען, אבער מיר זענען לײדער איינגעפיהרט גע־ווארען דורך זיי אין א ביטערען טעות, די גאנצע לאדזער וואיעוואודזטווע לײדט איצט אט פון דעם דאזיגען טעות, ד. ה. פון דער שעדליכער פאליטיק פון די „פאלודניאוויצעס".

בעת די וואהלען צו דער לאדזער האנטווערקער קאמער האבען מיר אויפ'ן גרונט פון די קאנסא־לידאציע וועלכע אונזערע עקזעקוטיווע האט גע־שלאסען מיט די קריסטליכע צענטראלע האנטווער־קער־ארגאניזאציעס בעקומען אין דער לאדזער קא מער 11 יודישע ראטמענער און 2 פערוואלטונגס־מיטגלידער, פון וועלכע איינער האט געדארפט זיין וויצע־פרעזידענט, מיר האבען דאן דעלעגירט נאר לאדז 3 חברים די וויצע־פרעזעסען: ס. בורגיק, ר. בראמבערגער און דירעקטאר האפמאן, וועלכע האבען געדארפט צוזאמען מיט די לאדזער ארגאניזא־ציעס אדורכפיהרען דאס שאפען א קאמיטעט צו די וואהלען אין דער לאדזער קאמער. ליידער איז דער דאזיגער קאמיטעט דורך די דאזיגע חברים איבערד־געגעבען געווארען אין די הענד פון פאלודניאווע 4 וועלכע זעהען געווען די גאנצע באלעבאטים און אט לאמיר, זעהען ווי זיי האבען באלעבאטעוועט און וואס פאר א לאגע ס'האט זיך בעשאפען אויפ'ן געביט פון דער לאדזער קאמער. לויט דער קאנסא לידאציע איז אין הסכם צוגעטיילט געווארען 3 עווענטועל 4 מאנדאטען פאר דער שטאט לאדז, די איבעריגע 7 אדער 8 מאנדאטען האבען געדארפט צו בעקומען די פראווינץ אין די ערשטע רייה קאליש, פיעטרקאוו, טאמאשאוו, ליענטשיץ א. א. וו.

די ווארשאווער צענטראלע האט געשיקט א ציר קולאר צו אלע אונזער'ע אפטיילונגען פון לאדזער ראיאן אז זיי זאלען געבען זייער'ע אונטערשריפטען אויף די וואהל־ליסטעס דעם לאדזער געשאפענעם קאמיטעט, אבער דא איז געשעהען אזא פערד־ראטע, וואס אין דער יודישער געזעלשאפטליכקייט האט זיך נאך דאס ביז איצט נישט פערלאפען, און בעמליך:

דער לאדזער וואהל־קאמיטעט איז בעסער געזאגט, די פיהרער פון פאלודניאווא 4 וא עדי אונטערגעשריבענע ליסטע אין בלאנקא, אויך פאר דער פראווינץ, האבען אריינגעשטעלט אלס ראטמענער, נאר זייערע אייגענע מענשען, פערשטעהער פון די פאלודניאווע צעכען און סערבאפט פאר זיך אלע מאנדאטען.

צואיילענדיג זיך זעהר שטארק צו בעקומען דעם דאזיגען מאנאפאל, האבען זיי אין א פערשטע־דיגונג מיט דער ווארשאווער צענטראלע פערשאר־כער'ט 2 מאנדאטען, וויוט אויס אין איילעניש, אז מיר זאלען זיך נישט כאפען אויף זייערע פעייפי־דיע, פון וועלען אפנארען די פראווינץ, האבען זיי אויף דער שנעל אוועקגעשענקט די קריסטען 2 מאנ־דאטען און בעקומענדיג נאר 9 מאנדאטען האט די לאדזער יודישע פראקציע אין דער קאמער פערלוי־רען די פערטיידיגונגס־מעגליכקייט, וועלכע איז פאר געקומען אין דער קאנסאלידאציע און בעמליך: אז די בעשלוסען מוזען האבען א קוואליפיצירטען קווא־רום, די קריסטען האבען טאקע מיט די 2 גע־שענקטע מאנדאטען בעקומען אנ'איבערגעוויכט אין א קוואליפיצירטען פארם אהן יודען. די קאנסעקווענ־צען דערפון זענען פאר לאדזער ראיאן זעהר שווערע און ווען נישט דאס צוזאמענלעבען זיך פון דער צענטראלע מיט'ן בעסערען טייל פון די קריסטען, וואלט געווען זעהר ביטער.

כאראקטעריסטיש איז דערביי אז שוין אויף די ערשטע פלענאר־זיצונג פון דער לאדזער האנט־ווערקער־קאמער האט זיך די יודישע פראקציע צער־שפאלטען אויף צוויי טיילען, אזוי אז פון איין זייט איז געבליבען דער ה' ב. קאזשימערסקי מיט 2 ראט־מענער, וועלכע האבען זיך נישט געוואלט אונטער־ווארפען די דיקטאטור פון דער פאלודניאווע, אזוי אז דער איצטיגער וויצע־פרעזידענט איז געוועהלט געווארען פון די קריסטען און נאר מיט 2 יודישע שטימען. (ער אליין איז נישט געווע אין לאדז), די קריסטען האבען טאקע די דאזיגע שפאלטונג גלייך

(ווייטער זעה 9. זייט)

דעקרעטן וועגען בעפרייען דעם האנדעל און פאבריקאציע פון חובות

אין מיטען חודש סעפטעמבער וועט ערשיינען א רייה פעראָרדנונגען און דעקרעטען וועגען בע-פרייען די פאבריקאנטען און סוחרים פון חובות, אזוי ווי דאס איז מיט עטליכע חדשים צוריק גע-שעהען מיט די חובות פון די אגראריער און פאר דער לאנדווירטשאפט.

ווי מען אינפארמירט וועט זיין איין דעקרעט וועגען שאפען פשרה-אמטען, צו וועלכע די סוח-רים, פאבריקאנטען און זייערע קרעדיטארען וועלען זיך קענען ווענדען דאס מען זאל זיי אויסגלייכען מיט די קרעדיטארען. דאס פשרה-אמט וועט האבען די קאמפעטענץ אפצושטעלען די עקזעקוציע-שריט, און דורכפיהרען א אויסגלייך. די דעציזיע פון פשרה-אמט וועט זיין דעצידירענד פונקט ווי א גע-ריכטס-אורטייל. דאס פשרה-אמט וועט קענען פער=קלענערען די גרויס פון חוב אויף 50 פראצענט אין מעהר און וועט קענען דעם אנערקענטען חוב צולעגען אויף ראטעס, אויסצוצאהלען אין מעהרערע יאהרען, זאגאר ביז 5–10 יאהר.

א בעזונדער דעקרעט וועט זיין, וואס וועט פאר די סוחרים און פאבריקאנטען פערלייכטערען די רעגולאציע מיט זייערע קרעדיטארען און דאס בעקומען א „נאדזור". א קלענערער סוחר וועט קענען זיך ווענדען מיט א ביטע צום שמאטישען געריכט וועגען א נאדזור, און עס וועט באלד דורכגעפיהרט ווערען א רעגולאציע מיט די קרע-דיטארען.

די דאזיגע דעקרעטען צו בעפרייען דעם האנדעל און פאבריקאציע פון די חובות, וועלען אין א געוויסער מאס פערלייכטערען דאס ווירט-שאפטליכע לעבען, אין די ווירטשאפטליכע קרייזען ווערען זיי מיט דער גרעסטער אונגעדולד ערווארט.

שטייער־קאמער נישט ערלויבט

צו בעשעפטיגען א גרעסערע צאהל ארבייטער אויף קלענערע פאטענטען

(אג) ווי מיר דערוויסען זיך האבען א סך פירמען, וואס האבען אפגעגעבען ביטעס אין דער שטייער - קאמער וועגען ערלויבען צו בעשעפטיגען א גרעסערע צאהל ארבייטער אהן א ספעציעלען צובאצ-אפצאהל צום פאטענט, לעצטענס בעקומען פון דער שטייער-קאמער א מעלדונג, אז זייערע בי-טעס ווערען אפגעווארפען. דאס בעציהט זיך אויך צו די פירמען, וואס האבען אויפן יסוד פון מיני-ליבער ערלויבניש פון מאסגעבענדע בעאמטע פ'ן שטייער, אנגאזשירט א גרעסערע צאהל ארבייטער. איצט מוזען די דאזיגע פירמען צוצאהלען צום פא-טענט להיפך צו דער פאקטישער אינטענץ פון ציר-קולאר פון פינאנץ מיניסטעריום, וואס האט ערלויבט צו בעשעפטיגען א גרעסערע צאהל ארבייטער.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 29 ז' אלול תרצ"ג

אויגוסט

זון-אויפגאנג 4.39
זון-אונטערגאנג 6.36

כוליגאניש פאגראם-בלעטעל ווערט פערשפרייט אויף די לאדזער גאסען

18 אנגעזעהענע לאדזער פאבריקאנטען און געזעלשאפטליכע עסקנים בעצייכענט פאר בלוטזויגערס און שונאים פון פוילען

וואו זענען די יודישע דעפוטאטען?

מיט עטליכע טעג צוריק, האבען מיר אפעלירט צו די יודישע דעפוטאטען וועגען אנ'אנטיסעמיטישען העץ-פלאקאט, וואס איז אויסגעקלעבט געווארען פון דעם כוליגאנישען וואכענבלאט „האסלא פאדוואוועלסקי".

ווי ס'איז צו זעהען, נעמט די אנטיסעמיטישע העץ-קאמפאניע אין לאדז אן וואס אמאל אלץ א ברייטערען כאראקטער, און דאס פיינליכסטע דערביי איז, וואס די העץ-ארבייט ווערט פון די ענדעקישע גאסען-יונגען געפיהרט פראנק און פריי.

אזוי למשל, איז אויף די לאדזער גאסען נעכטען פערשפרייט געווארען א כוליגאניש העץ-בלעטעל פון פויזען „פאר פרענגיעוש".

דער דאזיגער נומער (22) פון דעם בלעטעל איז געווידמעט לאדז. אויף דער ערשטער זייט געפונען זיך פאטאגראפיעס פון 18 אנגעזעהענע יודישע פאבריקאנטען און געזעלשאפטליכע טוער, וועלכע „זויגען אויס" דאס בלוט פון פוילישען ארבייטער. אין דער איינלייטונגס-באטיק ווערט די פוילישע געזעלשאפט גערופען א סוף צו מאכען צו די יודישע „נרובע ריבי".

וואס מ'דארף טון מיט די יודישע „בלוטזויגערס"? דערויף גיט די צייטונג א בילד פון ד"ר געבעלס מיט זיינע בעקאנטע „10 געבאט", ווי אזוי מ'דארף זיך אפרעכענען מיט די „יודישע סיב לאקאטארען".

ווייטער געהט א סדרה אויפרופען צו דער לאדזער שול-יוגענד, וועלכע ווערען געווארענט, נישט צו קויפען קיין ביכער און שרייב-מאטעריאלען אין די יודישע בוכהאנדלונגען. דערביי ווערען אנגעגעבען די נעמען פון די לאדזער יודישע בוכהענדלער און געשעפטען פון שרייב-מאטעריאלען

די אויפרופען ענדיגען זיך מיט די לאזונגען:

קויפט נישט ביי די שונאים פון פוילען.

זאל יעדער געדענקען די „שעהנע לאזונג" — סוואי דא סוועגא.

ווייטער געהט א בריף פון א „לאדזער געטרייען לעזער", אין וועלכען די לאדזער יודען ווערען אנגערופען: וואנצען, וואס זויגען-אויס דעם זאפט פון די קאטאליקען. מיט די זשידעס מוזען מיר פיהרען אנ'אויסראטונגס-קאמף אויף טויט און לעבען, און דערביי ווייזט דער מחבר אן אויף היטלערס אויסראטונגס-קאמף.

ס'געהט אויך א ווארנונג, נישט צו לייענען „יודישע" צייטונגען (געמיינט: פוילישע צייטונגען, וואס ווערען רעדאגירט פון יודישע רעדאקטארען).

אונטער דער רשימה פון יודישע בוכהענדלער געפינט זיך אנ'אנאנסע פון דער פוילישער בוכהאנדלונג „פשישלאשטש", אין לאדז, פעטריקאווער 263, וועלכער רעקלאמירט זיך, אז די פירמע בעציהט שוהל-ביכער נאר פון ריין קריסטליכע פירמעס און, אז אין דער בוכהאנדלונג קען מען בעקומען דעם „פאר פרענגיעוש".

אויף יעדען זייטעל פון דעם דאזיגען כוליגאנישען בלעטעל געפונען זיך אזעלכע לאזונגען:

דער יוד איז אונזער פיינד!

מייד אויס יודישע פירמעס!

פוילען פאר פאליאקען — פאלעסטינע פאר יודען! א. אנד. לאזונגען.

דאס בלעטעל איז אנגעפאקט מיט געפעהרליכע העץ-ארטיקלען, וועלכע זענען דירעקט געווידמעט לאדז.

מיר אפעלירען צום צווייטען מאל צו אונזערע דעפוטאטען:

ס'איז שוין די העכסטע צייט, אונטערצונעמען אנ'אינטערווענץ ביי דער צענטראלער מאכט. די מאכט-ארגאנען דארף אויפמערקזאם געמאכט ווערען אויף דער געפאהר, צו וואס אזא כוליגאנישע העץ-קאמפאניע אין לאדז קען דערפיהרען.

א באלדיגע אינטערווענץ מוז שוין געמאכט ווערען, כדי ס'זאל נישט ווערען צו שפעט!..

זעלבסטמארד פון א פאטאגראפיע-אנגעשטעלטען

(2) אויף פאביאניצער שאסע 33 האט זיך נעכטען פריינגעשאסען א קויל אין הארץ דער 26-יאהריגער וואלענטי קלימטשאק.

מען האט איהם געפונען ליגען א טויטען אויף זיין בעט.

די סיבה פונם טראגישען שריט איז געווען די, וואס נישט לאנג צוריק האט מען איהם רעדוצירט די גאזשע אינם פאטאגראפיע-אנשטאלט, וואו ער האט געארבייט, און דאס האט אויף איהם אזוי שלעכט געווירקט, אז ער איז אריינגעפאלען אין א דעפרעסיע און זיך גענומען דאס לעבען.

קויפט קארטאפעל און איז אויסען עפיס אנדערש

(2) דאס איז געשעהן מיט איינעם יוזעף לעשניעווסקי, וועלכער האט דעם 3 יולי ה. י. געקויפט ביי א געוויסען ראמאן טאפארסקי א ביסעל קארטאפעל.

בעת טאפארסקי האט געמאסטען די קארטאפעל, האט לעשניעווסקי אויסגענוצט א גינסטיגען מאמענט און ארויסגע'גנב'עט ביים קארטאפעל-הענדלער 50 זלאטעס.

טאפארסקי האט זיך בעצייטענס געכאפט, געמאכט א געוואלד. און מ'האט דעם גנב ארעסטירט.

נעכטען האט לעשניעווסקי בעקומען א מתנה פון געריכט — א האלב יאהר טורמע.

איבערגעפאהרען געווארען דורך א וואגען זאמד

(2) דער סעזאן-ארבייטער אדאלף פעך איז נעכטען לעם נארוטאוויטשא 15 איבערגעפאהרען געווארען דורך א וואגען זאמד.

עס איז ביי איהם צושמעטערט געווארען דער רעכטער פוס, און מ'האט איהם אריבערגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

Dr. med.
Z.Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
וואוינט יעצט
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגעזשער 17 פון 11-1 און פון 2-3 נאכמ.

ד"ר מעד.
מ. העללער
ספעצ. פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
צוריקגעקעהרט
8 טראוגוטא 8, טעל. 17989.
נעמט אן ביז 10 פריה און פון 4-8 אוו.
פאר פרויען א ספעציעלע ווארטע-זאל
אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

אין דער קראנקען-קאסע איז נאך ווייט פון א שטרייק

(2) זונטאג ביינאכט איז אינם לאקאל פון די פאבריק-מייסטערס פארגעקומען אנ'אויסערארדענטליכע פערזאמלונג פונ'ם פעראיין פון די קראנקען-קאסע-אנגעשטעלטע און פון די אינסטיטוציעס פאר געזעלשאפטליכע פערזיכערונגען.

אויפן סדר-היום האט זיך געפונען בלויז די פראגע פון דער נייער בעאמטען-פראגמאטיק, וואס גייט אריין אין קראפט דעם 1 סעפטעמבער ה. י. און דורך וועלכער די בעאמטע האלטען זיך פאר בע'עוולה'ט.

נאכן רעפערירען און אדורכדיסקוטירען דעם ענין, האבען די פערזאמעלטע פעסטגעשטעלט, אז מחמת דעם, וואס די קראנקען קאסע-אנגעשטעלטע זענען ארגאניזירט אין פערשידענע פעראיינען, קען איצט קיין רייד נישט זיין וועגען אונטערנעהמען איצט א וואסער נישט איז געוען-אקציע.

דער קרבן פון באנדיטיזם

איז אלייז — דער ריכטיגער פויגעל...

(2) אויף זגערזשער נעבען נומער 100 האט מען נעכטען ביינאכט געפונען ליגען אין א קאלוזשע בלוט און מיט שוואכע סמנים פון לעבען א געוויסען מאנספערשוין. וואס מען ווייסט נאך נישט ווער ער איז, ווייל מ'האט ביי איהם נישט געפונען קיין שום דאקומענטען.

ביי איהם איז די ברוסט אדורכגעשטאכען מיט מעסערס און אין א שווערען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

* * * *

עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער שווער-פערוואונדעטער הייסט קאזשימיעזש כאטשאק, איז אליין א בעקאנטער פערברעכער, און וויל נישט אויסזאגען, ווער עס האט אים אזוי צורעכטגעמאכט.

מען איז זיך משער, אז דאס האבען זיך מיט איהם אפגערעכענט זיינע אייגענע „פריינד!"

3 פויערטעס דער'הרג'עט

און 3 זענען שווער פערוואונדעט געווארען

(2) עהערנעכטען, זונטאג, האבען זיך צוריקגעקעהרט פון „אדפוסט", פון אינאווראצלאוו, אויף עטליכע פוהרען די אייגוואוינער פון דאמביע.

אויף דעם באהן-אריבערפאהר קרושניעוויץ—אינאווראצלאוו איז אויף איין פוהר, אויף וועלכער עס זענען געזעסען 6 פויערטעס, ארויף א פאסאזשיר-צוג.

דערביי זענען 3 פויערטעס דערהרג'עט געווארען אויפ'ן ארט, און 3 — שווער פערוואונדעט געווארען.

ארעסטירט אין פיעטרקאוו

עטליכע צעהנדליג פרויען-הענדלער

(2) אין משך פון די לעצטע פאר חדשים איז ליקווידירט געווארען א געפערליכע באנדע פון פרויען - הענדלער. וואס האט אין איהרע רייהען געצעהלט אנ'ערך 500 מאן...

ארעסטירט זענען בסך הכל געווארען 108, און צווישען זיי, עטליכע צעהנדליג אין פיעטרקאוו

אין שייכות מיט די ווייטער-געפיהרטע אויספארשונגען ווערען די נעמען פון אונזערע היימישע פרויען-הענדלער נישט אנגעגעבען.

דער פראצעס זייערער וועט פארקומען אין עטליכע וואכען ארום.

געכאפט ביי דער „ארבייט"

(2) אויף כאיני, פיאסקאווסקי 1 האבען דיזשורירענדע פאליציאנטען געכאפט ביי דער האנד 2 גנבים-איינברעכער, בשעת זיי האבען „געארבייט" ביי א פענסטער, כדי אריינצוקריגען זיך אין א פארטער-וואוינונג.

לכתחילה האבען זיך די גנבים געלאזט אנטלויפען. אבער די פאליציאנטען האבען זיי נאכגעיאגט און ארעסטירט.

איינער הייסט סטאניסלאוו שטשיגאנסקי (שלאנזקא 82 און דער צווייטער—סטעפאן באיאנאווסקי (קארפיע 36).

דעלעגאציע פון לאדזער בוי-ארבייטער אין ווארשא

(2) נעכטען אינדערפריה איז ארויסגעפאהרען קיין ווארשא א דעלעגאציע פון היגען בוי-ארבייטער-פעראיין.

די דאזיגע דעלעגאציע וועט זיך ווענדען אינם מיניסטעריום פאר עפענטליכער שוץ, וואו זי וועט פארשטעלען א מעמאריאל וועגען דעם, אז דאס מיניסטעריום זאל צונויפרופען א קאנפערענץ פון אלע לעגאלע בוי-ארבייטער-פעראיינען, בכדי פעסטצושטעלען א לוין-טאריף און שליסען א קאלעקטיוו-אפמאך.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: מ. קאצפערקעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקעוויטש (קאפערניקא 26) י. זונדעלעוויטש (פיעטרקאווער 25 סאקאלעוויטש און שאט (פשעיאזד 19), מ. ליפיעץ (פיעטרקאווער 193), ריכטער און לאבארא, 11 ליסטאפאד 86).

פאליטישע פראצעסן

(2) נעכטען האט דאס קריין-געריכט פערמשפט פאר קאמוניסטישער טעטיגקייט דעם 16-יעהריגען טוביה מארדקיעוויטש אויף אריינגעזעצט צו ווערען אין אויסבעסערונגס-הויז. דער 30-יעהריגער יצחק מאטוס — אויף 5 יאהר טורמע און יוזעף סלאדזינסקי — אויף 3 יאהר.

גומי-קארטעל איז נישט אקטועל

(2) אין שייכות מיט די קלאנגען, אז אין לאדז איז צונויפגערופען געווארען א זיצונג פון גומי-פאבריקאנטען, בכדי ארומצורעדען די בעדינגונגען פאר'ן גרינדען א גומי-קארטעל — דערוויסען מיר זיך, אז צוא צוזאמענפאהר איז נישט צוזאמענגערופען, און אז דער גאנצער ענין בכלל איז איצט נישט אקטועל.

דער שטרייק אין דער וואטעלין-בראנזשע דויערט

(2) דער שטרייק אין די וואטעלין-פאבריקען דויערט נאך אלץ.

די נעכטיגע קאנפערענץ אין ארבייטס-אינספעקטאריאט האט נישט געגעבען קיין רעזולטאט.

טאמאשאוו, אדער בזשעזשי?

וואו וועט זיך געפינען די קרייז-סטאראסטווע?

(2) אין שייכות מיט די בעמיהונגען פון טאמאשאווער פאבריקאנטען, אז די בזשעזשינער קרייז-סטאראסטווע זאל אריבערגעפיהרט ווערען קיין טאמאשאוו, ווי אויך אין צוזאמענהאנג מיט דעם פראטעסט פון די בזשעזשינער מאסגעבענדע ספערען, וועט איצט אין אינערן-מיניסטעריום בעטראכט דער ענין: צי זאל די סטאראסטווע פערבלייבען אין בזשעזשין, אדער אריבערגעטראגען ווערען קיין טאמאשאוו.

אז דער אויבערשטער וויל נישט

איז די גנבים, נעבעך, נישט בעשערט

(2) אויפן פרייהייטס-פלאץ האט מען נעכטען אין אווענד ארעסטירט די 2 פראפעסיאנעלע גנבים סטאניסלאוו מארטשינקאווסקי און אנטאני ביאלקאווסקי.

מ'האט ביי זיי געפונען וואליזקעס מיט פערשידענע גנבישע כלי-זין.

דערווייל האט מען זיי איינגעזעצט.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוועכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.
עלע ארט אנאליזען.
נעמט אן פון 8—11 און 4 -8 אוו. זונטאג פון 9— 1 בייטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

עס זענען נאר דא מענשען.

וואָס לאָזען זיך, זיצענדיג אין דער באַהן, פיהרען אין באַר אַריין

(א) וויפיל מאָל מ'האָט שוין געשריבען און אריינגע'טענה'ט, אַז עולם זאָל זיך נישט אריינלאָזען אין קאָרטען-שפּיל מיט פרעמדע מענשען, פאָהרענדיג אין דער באַהן, און רעד צו דער וואַנד — עס העלפט נישט...

ערשט שפּעטער, אַז מ'ווערט שוין ווי ס'געהער צו זיין „אָפּגעגאָליעט", און מ'בעקומט דאָס ריכטיגע האַרץ-קלעמעניש, כאַפּט מען זיך, אַז — מ'איז, לא עלינו, וואַזשנע ווי-זאָגט-מען-עס!

דאַן לויפט מען אין דער פּאָליציי, מען שרייט חיי וקיים און ביי דעם שרייען, געוועהנליך, בלייבט עס.

עס טרעפען, אמת, אויך אויסנאַהמען, אַז מען כאַפּט די שולדיגע, אָבער וואָס טויג אַ שטיינער, דאָס כאַפּען, אַז דאָס געלד איז ביי זיי שוין נישטאָ.

אזא פאַל איז דעם 3 אַפּריל ה. י. געשעהן מיט דעם לובלינער סוחר יאַן ראַמאַוואָסקי, וועלכער איז געפאָהרען קיין לאָדז איינקויפען סחורות.

בעת ער איז אַזוי געזעסען אליין אין וואַגאָן, זענען נישט ווייט פון וואַרשאַ אריינגעקומען 2 עלעגאַנטע הערען, און נאָך אַ קורצען שמועס אויף פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע" טעמען האָבען זיי ארויסגענומען אַ „תהילים'על" און צוועקס-צעצט זיך כאַפּען אַ קאָרטעל.

ראַמאַוואָסקי איז אַ ווײַלע געזעסען און צוגע-קוקט, און באַלד האָט איהם דער יצר הרע אַ שמועס געטאָן, ער זאָל צושטיין אַלס אַ דריטער צום שפּיל...

האָט ער זיך געפאָלגט דעם יצר הרע, און איז געוואָרען אַ „דריטע האַנד".

הכלל, עס האָט נישט לאַנג געדויערט, און אין דער טאַש איז איהם לייכטער געוואָרען מיט 600 זלאָטעס.

אמת, דאָס האַרץ האָט איהם שטאַרק פער-קלעמט, אָבער אַז איינער פון די עלעגאַנטע הערן האָט זיך מיט איהם העפליך געזעגענט ביי אנדזשע-יעוו און געזאָגט צו איהם „דאָ ווידזעניאַ", האָט ער צוטומעלטערהייד געענטפערט „באַרדזאָ דאָווי-דזעניאַ... אי אָושעם", און בעת מעשה נישט בע-מערקט, ווי דער צווייטער גאַסט איז איהם צורונען געוואָרען פאַר די אויגען און „מיטגעהוילט" אַ וואַ-ליזקע מיט פערשידענע זאַכען פאַר אַ 400 זלאָטעס, און מיט דעם פּאָרטפעל זיינעם מיט 900 זלאָטעס, וועלכע ער האָט נישט בעוויזען צו פערשפּילען.

וואָס האָט ער נעבעך געקאָנט טון, חוץ זיפ-צען און קרעכצען?!

אַז ער איז אָבער אָנגעקומען קיין לאָדז, האָט ער וועגען דעם גאַנצען ענין געמאָלדען אין דער פּאָליציי, און דאָרט האָט מען זיך לויט דער שיל-דערונג זיינער זיך אָנגעשטויסען, אַז איינער פון די „עלעגאַנטע הערען" איז געווען דער 49-יעהרי-גער געוועזענער באַהן-גנב און איצטיגער קאָרטען-שולער אַנטאָני שעמבינסקי, וועלכער ארבייט מעשים אין גאַנץ פּוילען.

דער סוף איז געווען, אַז מ'האָט דעם שעמ-בינסקי געכאַפּט ביי אַ שטיקעל אַרבייט — דעם 14 מאי ה. י. — אויך אין אַ וואַגאָן, און נעכטען איז ער צוזאַמען מיט זיינעם אַ פאַך-קאָלעגע ראָמאַן אַנטאַשיאַק געשטאַנען פאַרן געריכט.

שעמבינסקי האָט בעקומען אַ פּסק: דריט-האַלבען יאָהר צו זיצען, און אַנטאַשיאַק — אַ יאָהר.

וואס א לאדזער קאן!

הערט א מעשה: אייז זעלבעל צו קלעבען גלאזווארג און צו... אדטשיסקעס

(א) שטעלט זיך אַזוי אַוועק דער לאָדזער חברה-מאַן סטאַניסלאַוו קולע אין מיטען אָזאָרקאָווער מאַרק, שטעלט ער זיך אַוועק בעת אַ טאַרג, און הויבט אָן צושרייען בקול רם ונשא דאָס הייסט מיט אַ תקיעה-שברים-שטים, אַז ער האָט צו פערקויפען אַזאַ זעלבעל, וואָס איז גוט צו אַלע קרענק און אַנשיקענישען אויף דער וועלט, ובפרט, און ספּע-ציעל טאַקי צו קלעבען גלאַזוואַרג און פּאָרצעל", און צו פּטור ווערען אָדטשיסקעס.

דערהער'ט אַזאַ מעשה, אַז אַזאַ גרויסער גואל ומשיח איז געקומען בק"ק אָזאָרקאָוו, האָבען די פּויערים אָנגעהויבען צו קויפען גאָר גע-שמאַק דאָס זעלבעל — ווער צו גלאַזוואַרג און ווער צו אָדטשיסקעס...

אַז עס האָט זיך אָבער באַלד אַרויסגעוויזען, דאָס ס'איז נישט מעהר ווי פּראָסט וואַסער אָט דאָס נסים-זעלבעל, איז ווידער געוואָרען אַ טומעל, אַ האַרמידער: „אַראַטש הראשי!"...

זאָגט קולע: „לאָוו דווקא... ניע פּלאַצע!"...

ווי איז אָבער דער דין, אַז דאָס זעלבעל איז נאָר גוט צו... קלעפּע אָדשיסקעס און צו פּטור ווערען גלאַזוואַרג — זענען די בעל-עוולה'שע פּוי-ערים בעפאַלען קולע'ן, און שיער אויסגעדרייט איהם די הענד מיט די פיס.

מ'האָט צו איהם געמוזט רופען אַ דאָקטאָר.

א גאסט אין לאדז

דער בעקאַנטער אַמעריקאַנער יודישער שוישפּילער, יוסף גרין, אויף בעזוך אין זיין היימשטאט — לאדז

קיין פּוילען איז געקומען פון אַמעריקאַ דער בעקאַנטער יודישער שוישפּילער, יוסף גרין.

דער קינסטלער, וועלכער האָט אַ רייהע יאָהרען געשפּילט מיט מאָריס שוואַרץ און מיט רודאָלף שילדקרויט, פערנעמט דעם היינטיגען טאָג אַ בכבוד'ן אָרט אין דער יודישער אַרטיסטען-משפּחה אין אַמעריקאַ.

איצט מאַכט יוסף גרין אַ טורנע איבער אייראָפּע, די לעצטע 7 וואָכען, האָט ער מיט גרויסען ערפאָלג גאַסטראָלירט אין לעמבערג פון וואַנען ער איז די טעג געקומען קיין וואַרשאַ, און וועט בקרוב אויפטרעטען אין איינעם פון די גרעסערע יודישע טעאַטערען.

נעכטען האָט ה' גרין געווילט אין זיין היימשטאָט — לאָדז (יוסף גרין איז אַ לאָדזער) דער גאַסט האָט בעזוכט אונזער רעדאַקציע, וואו ער האָט זיך געטיילט מיט זיינע איינדריקען פון אַמעריקאַ.

לאָמיר האָפען, אַז מיר וועלען דעם קינ-סטלער, אונזער בן-עיר, יוסף גרין, זעהען אויף די לאָדזער יודישער ביהנע.

זעלבסטמארדען

(א) אויף קילינסקיעגאָ 60 האָט זיך נעכטען אין אָוונט אויפגעהאַנגען דער 60-יעהריגער ת. א.

פון דער שטריק האָט מען איהם אַרונטערגע-נומען שוין אַ טויטען.

* * *

נעכטען האָט זיך אויך אויפגעהאַנגען אין דער קאָלאָניע „ציגאַנקאַ" 11, דער 43-יאָהריגער וועבער ערנסט פּייפער.

אויך איהם האָט מען אַרונטערגענומען פון דער שטריק אַ טויטען.

צו זעלבסטמאָרד האָט איהם געבראַכט דאָס, וואָס ער איז רעדוצירט געוואָרען פון דער אַרבייט.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 29 אויגוסט 1933

11,57 צייט-סיגנאַל פון וואַרשאַ, 12,05 קאָנצערט, 12,25 פּרעסע, 12,35 גראַמאָפאָן, 2,55 גראַמאָפאָן, קאָמוניקאַטען פון לאָדז, 4.00 מוזיק. 5,00 גראַמאָפאָן, 5,15 פּוילישע טאַנץ-מוזיק, 6,15 רעפּערטאַט, 6.35 קאָנצערט, 7,05 גראַמאָפאָן, 7.40 אויודיציע, 8,00 קאָנצערט, 8,50 ידיעות, 9,00 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַ-מער, 10,00 קאָנצערט פון טשענסטאָכאָוו, 10,25 ספּאָרט, 10,40 טאַנץ-מוזיק פון טשענסטאָכאָוו.

פון אויסלאנד

8,00 דאַווענטרי — סימפ. קאָנצערט, 8,35 מיילאַנד — אָפּערעטע, 8,50 קעניגסוואוסטערהאַוזען — סימפ. קאָנצערט.

הייזער-שטייער

וועט מען פון 1-טען סעפּטעמבער צאָהלען אין די פינ.-אַמטען

פון 1-טען סעפּטעמבער ה. י. וועט די אויס-מעסטונג און דאָס איינקאַסירן דעם הייזער-שטייער איבערגעהן צו דער פינאַנץ-קאַמער.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט דאַרפען די הויז-בעזיצער פון 1-טען סעפּטעמבער איינצאָהלען די שטייערען אין די פינאַנץ-אַמטען.

„אויפ'ן שוועל"

5 נאָוועלען פון בנימין טייטעלבוים

אין פערלאַג „קולטור-ליגע" איז איצט אַרויס פון דרוק אַ גרויסער באַנד נאָוועלען פון דעם יונ-גען טאַלאַנטפולען אַרבייטער-שריפטשטעלער בנימין טייטעלבוים.

דאָס בוך, וואָס ענטהאַלט 5 גרויסע נאָוועלען, טראָגט דעם נאָמען „אויפ'ן שוועל", און איז אַרויס-געגעבען מיט אַ מערקווירדיגער זאָרגפעלטיגקייט, וואָס אַזאַ איז זעלטען צו טרעפען אין דעם יודישען פערלאַגס-וועזען.

איינינע פון די דאָזיגע נאָוועלען זענען שוין פריהער פערעפענטליכט געוואָרען אין פערשידענע צייטשריפטען, ווי די ניו-יאָרקער „צוקונפט", וואַר-שאַווער „ליטעראַרישע וואָכענשריפט" א. א. און זענען זעהר גינסטיג אויפגענומען געוואָרען דורך מאַסגעבנדע שריפטשטעלער-און-לעזער - קרייזען, אַזוי אַז דאָס בוך פון טייטעלבוימען וועט זיכער געפינען איצט דעם געהעריגען און פערדינטען אָפּקלאַנג.

אין שייכות מיט דער דערשיינונג פון זיין בוך, ווילט דער מחבר (ער איז אַ פאַבריק-אַרביי-טער אין ניו-יאָרק) אין לאָדז צוגאַסט ביי זיינע קאָלעגען און פריינד.

מיר ווינשען איהם גרויס דערפאָלג!

די זומער-רעדוטע פון דער פרעסע

אהן אונטערשיד פון וועטער

די גרויסע פּרעסע-רעדוטע קומט שוין פאָר דעם היינטיגען שבת, דעם 2 סעפּטעמבער, נישט קוקענדיג אויפ'ן וועטער.

די רעדוטע נעהמט אַרום די אימפּאָזאַנטע סאַרנאַ-זאַרמעססונגען, דאַן הויבט זיך אָן די גרויסע פאָלקס-פערוויילונג אין גאָרטען און אין דעם חינ-טער-זאַל פון העלענאָוו.

10 אַ זייגער הויבט זיך אָן דער אמת'ער מאַסקען-באַל, וועלכער וועט דויערען ביז אין דער פריה.

12 אַ זייגער ביינאַכט הויבט זיך אָן די גרויסע אַרטיסטישע רעוויע, אין וועלכער ס'נעה-מען אנטייל די אַרטיסטען פון פּוילישען און יודי-שען טעאַטער.

ווייטער קומען נאָך אַ גאַנצע רייהע אַטראַק-ציעס, 2 אָרקעסטערס, פאַנטען-לאָטעריע און אַנ-דערע.

אויף די אַלע פערנשטאַלטונגען קען מען אנטיילנעמען נאָר אויף איין בילעט, וואָס ווערט אויסגעקויפט אין דער קאַסע.

———§§§[]§§———

ר. איזראעל

דירעקטאר אדאלף גאלד

סענסאציאנעל-שפאנענדער ראמא פון יודישען לעבען

34

אַזוי האָבען אַ לאַנגע צייט געשמועסט דער גראַף ראַשעוויטש מיט דער אַרטיסטקע אַדאַ. דאָס געשפּרעך איז איבערגעשפּרונגען פון איין טעמע אויף דער אַנדערער, ביז דער גראַף ראַשעוויטש האָט געזאָגט:

— צו אַזאַ פערברעכען וואָס איז פאָרגעקומען ביי אייך אין האָטעל זענען נאָר פעהיג יודען...

אַדאַ האָט איהם שאַרף אָנגעקוקט, זי האָט גע-מאַכט דעם איינדרוק, ווי זי וואָלט גאָרנישט פער-שטאַנען וועגען וואָס דער גראַף רעדט, הגם אַדאַ האָט שוין זעהר גוט געוואוסט וועגען וואָס עס האַנ-דעלט זיך.

— געוויס פערשטעהט איהר נישט דעם פּראָ-בלעם וואָס איך האָב בערירט, ביי אייך אין איי-ראָפּע איז די יודען-פּראַגע נישט אַזוי שאַרף ווי ביי אונז, ביי אייך, אין אייראָפּע בילדעט דאָס שרעק-ליכע פאָלק אַ פערשווינדענדע מינדערהייט, מיט וועל-כע מ'קען זיך לייכט אַן עצה געבען. די זענען מעהר צעזייגען און בעזיצען מעהר קולטור, ביי אונז איז דאָס אָבער אַ שרעקליכע פּלאָג, זיי בעזיצען די ערגסטע חסרונות, און דעריבער האַלט איך, אַז אויף אַזאַ פערברעכען זענען פעהיג נאָר יודען.

— מיר וועלען אפשר אויפהערען רעדען אויף דער דאָזיגער טעמע, האָט אַדאַ איבערגעריסען, ווייל איך פערשטיי זיך דערויף זעהר ווייניג און וואָלט נישט געקענט דיסקוסירען מיט אייך וועגען דעם, ביי מיר איז לעת-עתה קיין שום אונטערשיד נישט פון מענש צו מענש, איך האָב נאָך נישט געפּרובט זיך, אין די דאָזיגע זאַכען אַריינצוטראַכטען, איז דער ענין פאַר אייך טאַקע אַזוי אינטערעסאַנט, הער גראַף?

— ענטשולדיגט מאַדאַם, איך וואָלט איינגאַנצען נישט בעריהרט די פראַגע, מיר האָט זיך נאָר גע-האַנדעלט וועגען בערוהיגען אייך, נאָך דער שרעק-ליכער פּאַסירונג ביי אייך.

— איך האָב אייך שוין געזאָגט, הער גראַף, אַז איך בין שנעל געקומען צו זיך נאָך דער פּאַסירונג איצט וואָלט איך זיך געוואָלט דאָס אַלץ אַרויס-שלאָגען פון קאָפּ.

— איך, בין פון אייך ענטציקט, גרויסע מייס-טערין, איהר זענט אויפריכטיג און פּשוט, איהר זענט אַן אייראָפּייערין אין פולען זין פון וואָרט.

דאָס פּאָר האָט זיך אַזוי שטאַרק פערשמועסט אַז ס'האָט אַפילו נישט געקענט זיין קיין רייד, וועגען דעם, אַז זיי זאָלען בעמערקען אָדער הערען, אַז צום קופּע וואו זיי זענען געזעסען האָט זיך שטילערהייט צוגעשליכט די דאַמע וואָס איז פריהער געזעסען אין שלאָף-וואַגאָן אין איין קופּע מיט אַדאַ. די דאָזיגע עלעגאַנטע דאַמע האָט זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטען און דאַן האָט זי שנעל אַרויסגענומען פון טאַש און געמאַכט אַן אָפּ-דרוק פון דעם שליסעל-לאָך ביי דער טיר פון קופּע אין וועלכער ס'זענען געזעסען דער גראַף ראַשע-וויטש און אַדאַ, דאַן איז זי ווייטער אַוועק, רויכענדיג אַ פּאַפּיראָס און אַרומשפּאַצירט איבער די קאָרידאָ-רען פון די וואַגאָנעס. אין איין וואַגאָן האָט זי זיך אָפּגעשטעלט, דאָס האָט באַלד בע-מערקט איינער אַן עלעגאַנטער הער וואָס איז געזע-סען אין דער ערשטער קלאַס, ער האָט זיך פויל אויפ-געשטעלט פון זיין אָרט און איז אַרויס אין קאָרידאָר. די דאַמע איז געשטאַנען ביי אַ פענסטער, דער יונ-גערמאַן האָט זיך אַוועקגעשטעלט ביי אַ צווייטען פענ-סטער, ס'האָט געמאַכט דעם איינדרוק, אַז די צוויי לייט קענען זיך גאָרנישט, נאָר קוקען אויף דער נאַטור, וואָס איז שנעל פערביי געלאָפען פאַר זייערע אויגען דורך די פענסטער פון וואַגאָן.

אין דער ווירקליכקייט איז דאָס אָבער געווען אַן אופן פון אַדורכשמועסען זיך אַזוי, אַז זייטיגע מען-שען זאָלען אַפילו נישט בעמערקען אַז די מענשען קענען זיך.

— וואָס הערט מען, האָט דער יונגערמאַן גע-פרעגט אינגאַנצען נישט קוקענדיג אין דער זייט וואו די עלעגאַנטע דאַמע איז געשטאַנען.

— כ'האָב אָפּגעשפּילט אַ הערליכע קאָמעדיע, האָט זי געענטפערט, רעדענדיג אַזוי, ווי צום פענ-סטער, כ'האָב זיך באַלד פון אָנהויב צוקריגט מיט איהר, אַזוי אַז זי זאָל מיך נישט האַלטען אין פער-דאַכט, איך האָב געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז כ'בין מעהר מורגז ווי זי און האָב זי בעהאַנדעלט נישט אַזוי ווי אַלע אַנדערע וואָס קריכען איהר נאָך יעדען שריט, זי איז דעריבער געוואָרען שטאַרק אויפגערעגט און האָט אָנגעהויבען צו זוכען אַן אָרט אין אַן אַנדער וואַגאָן...

— נו, און זי האָט געפונען? האָט דער יונ-גערמאַן אונגעדולדיג געפרעגט.

— ס'איז געשעהן נאָך עפּעס ערגערס. זי האָט אמת נישט געהאַט קיין אָרט אין אַן אַנדער וואַ-גאָן, ווייל אַלץ איז אין צוג פול, דעריבער האָט זי זיך באַלד בעקענט מיט עפּעס אַ יונגען עלעגאַנט, וועלכער האָט זעהר זיך אויס צוויי ערטער אין אַ קופּע און זי האָט זיך באַלד מיט דעם גאַנצען באַ-גאַזש איבערגעטראָגען אַהין.

— צום טייוועל, האָט דאָך אונזער פּלאַן גאָר נישט געטויגט, איך האָב גערעכענט אַז וועסט דו זיך צו שנעל חבר'ן מיט איהר וועט זי שנעלער פערלירען דעם צוטרוי, איצט זעה איך אין געוויס נאָך ערגער, זי איז געוויס געווען אין אַ שטימונג אין וועלכער זי האָט געוואָרפען מיט עמיצען פער-בריינגען און שמועסען און דו האָסט זי אָפּגע-שטויסען.

— דו האָסט דאָך אַזוי געהייסען.

— איך האָב נישט קיין טענות צו דיר, אַלזאָ, וואו איז זי איצט.

— זי זיצט אין דריטען קופּע פון צווייטען וואַגאָן רעכטס פון דיר. איך האָב געמאַכט אַן אָפּ-דרוק פון וואַקס פון דעם שליסעל-לאָך. אַזוי אַז דו וועסט קענען צופּאַסען אַ שליסעל אַהין ווען דו וועסט זיי וועלען בעזוכען.

— האָסט זעהר גוט געטאָן, גיב דאָס אַהער.

די דאַמע האָט איהם דעם אָפּדרוק נישט דער-לאַנגט אין דער האַנד אַריין, נאָר האָט אַוועק-געלייגט אויף דעם שמאָלען פענסטער-ברעטעל ביי וועלכען זי איז געשטאַנען, דאַן איז זי אַוועקגעגאַנ-גען, דער יונגערמאַן איז דאַן צוגעגאַנגען צום פענ-סטער, מיטגענומען דעם אָפּדרוק פון וואַקס און ער האָט זיך צוריק אַוועקגעזעצט אויף זיין אָרט אין קופּע. (פאָרטזעצונג קומט).

געליטענע פון א פארטרעטן-שווינדלער
דארפען זיך מעלדען אין דער זשאנדארמעריע

מיט אַ חודש צוריק איז אַרעסטירט געוואָרען אַן אַפּעריסט אין אַ פּאָליציי־אישער אוניפאָרם, וועלכער האָט זיך אויסגעגעבען פאַר אַן אַגענט פון דער פּוילישער פּאָרטרעטען־פירמע „פאָקס פילם" אין וואַרשע, פראַנציסקאַנער 29 און אין לאָדז, קוזי־צער־גאַס. דער אַפּעריסט, וועלכער האָט זיך לעגיטימירט פאַר יעזשי זשימסקי און האָט מאַרטאַן, האָט ביי בעשטעלער גענומען קאַנטעס. ביים אַרעסט האָט מען ביי איהם געפונען אַן ערך 300 פאָטאָגראַפיעס פון פערשידענע קליענטען.

די געליטענע קענען זיך מעלדען אין די זשאַנדאַרמעריע־פּלוטאָנען אין לאָדז, כּענדזעלניאַנאַ 28 פון 8 ביז 12 פאַרמיטאָג.

ראמיר זאגען: ס'איז נישט ח' אב-נעק,
ווארום אלע ווייסען, אז ער האנדעלט נישט מיט אייער...

(א) נעכטען אין דער פריה איז אין דעם אייער־ און פוטער־געוועלב פון א געוויסען אבערזשאַנעק, אויף פּאָמאַרסקאַ 10, געקומען אַ סעקוועסטראַטאָר, כּדי אדורכצופיהרען א „זשיענטשע" פאַר א נישט־בעצאַהלטען שטייער.

ווען דער סעקוועסטראַטאָר האָט זיך גענומען „ארויסצופּאַקען" אויף א וואַגען דאָס ביסעל מילך, פוטער, קעז, אייער, האָבען זיך אַרום איהם פערזאַמעלט אַבערזשאַנעקס קרובים און בעקאַנטע, און זיך געוואָלט אָננעהמען זיין קושיוורע...

אַן אָנגעקומענער פּאָליציאַנט האָט פונאַנדערגעטריבען דעם עולם, און — הכּל הבל — ס'גאַנצע ביסעל מילכיגס איז אַוועקגעפאָהרען מיט'ן סעקוועסטראַטאָר.

ביליגער אויספלוג קיין פראג אויפ'ן יריד

דאָס היגע ריזע־ביוראָ פון „וואַגאַן – לי־קוק" אַרגאַניזירט אַן אויספלוג קיין פראַג אויפ'ן יריד.

אָפּפאָהר פון לאָדז קומט פאָר דעם 2 סעפּטעמבער 5.40 נאָכמיטאָג, צוריקקום דעם 11 סעפּטעמבער, דער פּרייז אין ביידע זייטען צוזאַמען מיט די פּעסער, אין 3־טער קלאַס איז 140 זל.

די אָנטיילנעמער אין אויספלוג בעקומען גלייכצייטיג אַ פרייען בילעט אויף מעהרערע מאָל אַריינצוגיין אויפ'ן יריד, ס'איז כּדאַי אַז די לאָדזער סוחרים זאָלען אויסנוצען די געלעגענהייט כּדי צו בעזוכען דעם פּראַגער יריד.

איינשרייבונגען נעמט אָן דער היגער „וואַגאַן־לי־קוק" פּיעטרקאָווער 64, ביז'ן 30 ד. ח.

ביים איינשרייבען זיך מוז מען מיטברענגען פאָלגענדע דאָקומענטען: אַ פּאַס, 2 פאָטאָגראַפיעס און אַ בעשייניגונג פון הויזווירט

ביליגער אויספלוג קיין ווארשא

אויף דאָנערשטאָג דעם 31 ד. ח. אָרדענט איין דער היגער „וואַגאַן־לי־קוק" אַ ביליגען אויספלוג קיין וואַרשאַ.

אָפּפאָהר דאָנערשטאָג 7.28 פריה פון קאַלישער באַהן, אָפּפאָהר פון וואַרשאַ דעמזעלבען טאָג אין די אָווענד־שעה'ן.

דער פּרייז אין ביידע זייטען איז 10 זל.

בילעטען צו בעקומען אין רייזע־ביוראָ פון „וואַגאַן־לי־קוק" פּיעטריקאָווער 64, פון 9 פריה ביז האַלב 2 מיטאָג און פון 3 ביז 8 אָווענד.

ביליגע אויספלוגען קיין ווילנא און גדיניע

דער היגער „וואַגאַן־לי־קוק" אָרגאַניזירט אין די לויפענדע וואָך 2 ביליגע אויספלוגען קיין ווילנאַ און קיין גדיניע.

קיין גדיניע, אָפּפאָהר פרייטאַג דעם 1־טען סעפּטעמבער 9.25 אָווענד פון קאַלישער באַהן מיט אַ דירעקטען צוג, און נומערירטע פּלעצער.

דער פּרייז איז 3 קלאַס 18 זל. 2 קלאַס 27 זל.

קיין ווילנאַ, אָפּפאָהר שבת דעם 2 סעפּטעמבער 7.30 אָווענד פון פאַבריק'ס באַהן, ארויספאָהר פון ווילנאַ, מאָנטאַג 8.45 אָווענד.

דער פּרייז אין ביידע זייטען איז 23,80 זל

בילעטען קען מען בעקומען אין ביוראָ פון „וואַגאַן־לי־קוק" פּיעטריקאָווער 64, פון 9 פריה ביז האַלב 2 מיטאָג און פון 3 ביז 8 אָווענד.

טיילווייז פערענדיגט דער שטרייק
אין דער פאַנטאַזיע-אינדוסטריע

(2) נעכטען איז אין אַרבייטס־אינספּעקטאָראַט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מיט די שטרייקענדע אַרבייטער און די פאַבריקאַנטען פון דער פאַנטאַזיע־בראַנזשע.

אַ טייל פאַבריקאַנטען האָבען אונטערגעשריבען דעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך, און די אַרבייטער זייערע זענען צוגעטראָטען צו דער אַרבייט.

צוליב א טענצערי...

(א) אין לאַנגובעקער גאָרטען איז עהרגעכטען פאָרגעקומען א פערוויילונג.

פאַרטאָג שוין איז צווישען דער חברה וואָויל־גייערס אויסגעבראָכען א געשלעג צוליב א טענ־צערין, און דער סוף איז געווען, אז מ'האָט פונ'ם „שלאַכט־פעלד" צוגענומען א אויסגעשטאָכענעם מיט א מעסער דעם 25־יעהריגען עדוואַרד דזשעדזשיטשאַק.

כוליגאנעס אין קאליע-גארטען שלאגען א יודישען בחור און מיידלעך
איין שלעגער ארעסטירט

נעכטען אָווענד זענען אין קאַליע־גאַרטען איינינגע לאָבוזעס אָנגעפאַלען אויף דעם יודישען יונגערמאַן מרדכי וואַרשאַווסקי, פון אַלעקסאַנדריסקאַ 23 און איהם צושלאָגען. די כוליגאַנעס האָבען אויך צו שלאָגען צוויי יודישע מעדלעך.

די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט נאָך בעוויזען איינעם פון די כוליגאַנעס צו אַרעסטירען.

פאר הונגער

(א) אויף פּלאַץ קאָשטשעלני איז אוועקגעפאַלען פאַר הונגער די 27-יעהריגע יוזעפאַ מיראַן אַן אַרבייטסלאָזע און היימלאָזע.

אין א שווערען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין דעם שטאָטישען זאַמעלפּונקט.

צווישען שוואגערס

(א) סטאַניסלאַוו וואָלאָדאַרעק האָט זיך אַזוי לאַנג אַרומגעקריגט מיט זיין שוואָגער פעליקס אורבאַניאַק (עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען א ירושה־ענין) ביז ער איז איהם נעכטען בעפאַלען און געשטאָכען.

אין א געפעהרליכען צושטאַנד האָט מען אורבאַניאַק'ן אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

וואָלאָדאַרעק איז אַרעסטירט.

ס'לוינט נישט צו קרענקען...
אפּצאָהל פאר קראנקע אין די שפּיטאלען

אין די שפּיטאַלען איז פעסטגעשטעלט געוואָרען פאָלגענדער טעגליכער אָפּצאָהל:

פאַר כירורגישע קראַנקע — 6.50 זל. אינערליכע און וועגערישע קראַנקע — 5.50 זל. לונגען־קראַנקע אין כאָיבי און פאַר קינדער אין סאַנאַטאָריום אין לאַגעווניק — 6.50 זל. טעגליך. פאַר קראַנקע מחוץ לאָדז, געזעצט צו 1 זל. טעגליך.

ווער ס'האט די דאזיגע „או-דזשאלען" דארף זיך מעלדען

דער צענטר. סוחרים־פעראיין, אין וואַרשאַ איז צוגעטרעטען צו רעגיסטרירען די אודזשאַלען־בעזיצער פון דער געגענזייטיגער אַסעקוראַציע־געז. פאַר פּוילישע אינדוסטריעלער (וויז. זוו. אָו־בעזפּיעטשעניאָווי פּשעמיסלאָוויעב פּאָלסקיך).

פעראינטערעסירטע אין לאָדז קענען זיך מעלדען אין צענטר. סוחרים־פעראיין (פּיעטריקאָווער 10)

מעלדונג

די יודישע געזעלשאַפט פאַר לאַנד־קענטשאַפט אין פּוילען אָפּט. אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 35 טעלעפאָן 121-53

אָרדענט איין פאָלגענדע אויספלוגען:

1) שבת, דעם 2 סעפּטעמבער 7,30 אָוונד, צווייטעגיגער אויספלוג נאָך ווילנע־טראָקי

עס וועלען בעזוכט ווערען: דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט, סטראַשון־ביבליאָטעק שול־הויף, קאַטעדראַ, קלויסטער פון פעטער און פּאָול און אַ גאַנצע רייהע אַנדערע זעהענסווירדיגקייטען.

אָפּצאָהל: פאַר מיטגלידער 35 גילדען, פאַר נישט־מיטגלידער 38.50 זל. (נאַכטלעגער, בעקעסטיגונג און רייזע). אָנפיהרער פריינט ראָזענמאַן.

2) זונטאַג, דעם 3 סעפּטעמבער ה. י. נאָך ספּאַלע (רעזידענץ פון מלוכה־פּרעזידענט) אויף די דאָזשינקעס.

איינשרייבונגען אין סעקרעטאַריאַט.

צי האט זיך לאדז בעטייליגט אין 4-טען יודישען האנדווערקער-קאנגרעס?

(ענדע פון דער 6. זייט).

דיסקאַנטירט און נישט דערלאָזט קלויבען צו דער פערוואַלטונג אַ צווייטען פערוואַלטונגס־מיטגליד, וועלכער איז ערשט געקליבען געוואָרען אין אַ צייט שפּעטער, אַ דאַנק מיין פּערזענליכע אונטערשטיצונג און ווירקונג אינ'ם ראַט פון די האַנטווערקער־קאַמערן.

דער רעזולטאַט איז דער גרויסער שאָדען פאַר דער גאַנצער לאָדזער האַנטווערקער־שאַפט. דער איינפלוס פון דער לאָדזער פראַקציע אין דער קאַמער איז אַ מינימאַלער, אַלס בעווייז, קענען מיר ברענגען אַז זיי האָבען נישט די קאָמיסיע געקאָנט בעזעצען אויפ'ן זעלבען אופן ווי מיר אין וואַרשאַ האָבען דאָס אויסגעקעמפט ד.ה. אַז די יודען ווערען עקזאַמענירט אין יודישע קאָמיסיעס (2 יודען אין קריסט דער פאָרזיצער אַ יוד) און עלטערע יודישע בעלי־מלאכות זעהען זיך נישט אימשטאַנד צו עקזאַמע־נירען אויף אַ נאָרמאַלען וועג, אַזוי ווי דאָס קומט פאָר אין וואַרשאַ און אין אַנדערע קאַמערן, ווי קאָנגרעס פוילען און אויף די קרעסען.

אלס אילוסטראַציע וויל איך ברענגען וואָס איז פאָר עקזאַמען יעצט פאָריגען חודש. איינער פון די יודישע ראַטמענער פון לאָדזער האַנטווערקער־קאַמער אַ „פּאַלודניאָוויעץ" דער ה' שוואַרצבערג, נישט אַכטענדיג דערויף, וואָס ער איז אַן אַלטער און גוטער בעל־מלאכה, האָט אין לויף פון פיר יאָהר נישט געקאָנט אין זיין איגענער קאַמער זיין עקזאַמינירען און די לאָדזער קאַמער האָט איהם צוזאַמען מיט נאָך אַ יודישע פרוי פון קאָנפעקציע־מאַכער־פאַך געמוזט איבערשיקען אין דער וואַרשאַווער קאַמער, ווי די יודישע קאָמיסיע האָט אין מיין אַנוועזענהייט אין לויף פון אַ האַלבע שעה פעסטגעשטעלט אַז דאָס זענען ערשטקלאַסיגע פאַכמענער אין דער קאָנפעקציע־בראַנזשע און נאָכ'ן עקזאַמען אַרויסגעגעבען די געהעריגע דיפּלאָמען, אויפ'ן גרונד טאַקע פון די פערלייכטערטע עגזאַמענס וועלכע מיר האָבען אויסגעקעמפט אין וואַרשאַ.

פאָריגעס יאָהר איז געוואָרען גערופען געוואָרען דורך דער וואַרשאַווער צענטראַלע אַ צוזאַמענפאָהר פון דער לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט, בכדי צו שאַפען אַן עקספּאָזיטור פאַר'ן לאָדזער ראַיאָן, מיר ווילען איינאָרדנען אין לאָדז אַ סעקרעטאַריאַט פאַר דער פּראָווינץ, וואו אַ בעל־מלאכה, אָדער אַ פעראיין זאָל האָבען צו ווענדען זיך צו ווענדען, ווען ער מוז אָנקומען אין די וואָיעוואָדישע מלוכהשע און קאָמונאַלע אינסטאַנצען, ווי די „שטייער־קאַמער", האַנטווערקער־קאַמער און אַנד.. דער דאָזיגער צוזאַמענפאָהר וועלכער איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון בעקער צעך אין וועלכען ס'האָבען זיך בעטייליגט קנאַפע הונדערט דעלעגאַטען פונ'ם גאַנצען ראַיאָן און נישט אַכטענדיג דערויף וואָס די פּאַלודניאָווע האָט זיך דאָרט געפינען אין אַ הערדריקענדער מינדערהייט האָבען מיר דאָך געפונען פאַר נויטיג צו געבען זיי אַ העלפט פערטרעטער אינ'ם ראַיאָן־ראַט פון דער עקספּאָזיטור, אין דער האָפנונג, אַז אפשר וועט זיך אויפ'ן געביט פון דער גאַנצער וואָיעוואָדשאַפט איינגעבען צו שאַפען אַן איינהייטליכען פראָנט.

ליידער, האָבען די דאָזיגע מענשען פאַר דער צייט גאָרנישט געלערנט און גאָרנישט פערגעסען, די עקספּאָזיטור איז דורך זייער שולד נישט צושטאַנד געקומען און די לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט איז יו־דער געבליבען הילפלאָז. אונטער דער צייט האָבען די הערען פון פּאַלודניאָווע 4 און זייערע ראַטמענער איינינגע מאָל גערופען „צוזאַמענפאָהרען" אויף וועלכע ס'זענען געקומען אַ קליינע צאָהל מענשען. אָבער די דאָזיגע הערען האָבען אויף די דערמאָנטע צוזאַמענפאָהרען געהאַט די חוצפה איינצולאַדען נאָר מיך, אַלס ראַסנער, אויסמיידענדיג איינצולאַדען אַבי ציעל דעם פערבאַנד און דערמיט האָבען זיי מסתמא פאַר ווענען ס'איז פון די פּאַרטיי־פיהרער געהאַט אַ פערפליכטונג, אַזוי צוליי פּנימדיג צו האַנדלען, בכדי ס'זאָל נישט הייסען אַז זיי אַנערקענען חלילה דעם צענטראַלען יודישען האַנטווערקער־פערבאַנד אין פּוילען. די וואַרשעווער צענטראַלע און זייערע פיהרער זענען פאַר די הערען פון פּאַלודניאָווע אויך נאָר אַ אָביעקט פון נידעריגער עקספּלאָאַטאַציע צו וועלכען מיר האָבען געמוזט מאַכען אַ סוף.

זיי זענען נישט געוואָרען איינגעלאַדען צום קאָנגרעס דורך זייער אייגענער שולד. ווייל זיי זענען נישט אָנגעשלאָסען אין צענטראַלען האַנטווערקער־פערבאַנד אין פּוילען, נישט יורידיש און נישט פאַקטיש, און אילוזיעס האָבען מיר געהאַט, צי האָט זיך אָבער לאָדז בעטייליגט אינ'ם האַנטווערקער־קאָנגרעס? אויף דעם קענען מיר ענטפערען יאָ! און דאָס זעהר שטאַרק. כמעט אַלע שטעט פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע זענען געווען אויפ'ן קאָנגרעס פערטרעטען. לאָדז גופא איז געווען רע־פּרעזענטירט דורך פערציג דעלעגאַטען צווישען וועלכע ס'האָבען זיך געפינען די פערטרעטער פון די גרעסטע פאַך־אָרגאַניזאַציעס און נעמליך: שניידער צעך, בעקער צעך, פליישער צעך, שוסטער צעך, שטאָלאַר צעך, בלעכער צעך, יובילער'ן און זייגער־מאַכער צעך, לוין־וועבער, שנייהער מאַגאַזין, און נאָך פערשידענע וועלכע האָבען רעפּרעזענטירט די גרויסע מעהרהייט האַנטווערקער־שאַפט פון לאָדז.

דער קאָנגרעס איז דאָסמאָל געווען אַ ווירקלי־כער אַזיס אינ'ם שרעקליכען מלחמה־געפילדער, וואָס געוויסע פּאָליטיקער האָבען אַריינגעפיהרט אינעם יודישען לעבען. דער קאָנגרעס איז אין לויף פון 2 טאָג געשטאַנען אויף אַזאַ הויכען ניוואָ אויף וועלכע אַלע אונזערע פריינד און געגנער האָבען בע־וואונדערט.

קנאַפע 500 יודישע דעלעגאַטען בעלי־מלאכות אין אַזאַ שרעקליכען קריזיס־צייט זעהען זיך צוזאַמען געקומען פון אַלע עקען פון דער פּוילישער מדינה. דאָס זאָגט אַמבעסטען עדות אַז די גרויסע סעפּאַראַטיסטען פון פּאַלודניאָווע זענען איזאָלירט און, אַז די יודישע האַנטווערקער־משפּחה איז איינהייטליך. מיר האָבען אַ רעכט צו פאָדערען פון יעדען איינעם לאָיאַליטעט, געגענזייטיגע אַכטונג און טאָלעראַנץ צו אַ צווייטען וואָס דענקט אַנדערש, יעדער העגע־מאָניע אין אונזער דעמאָקראַטישען האַנטווערקער־בעוועגונג, פון וועמען זי זאָל נישט קומען, מוז און וועט געבראָכען ווערען. מיר ברויכען רוה, מיר טוען אַלץ די בעוועגונג זאָל פּאַציפיצירט ווער־ען, בכדי מיר זאָלען קענען מיט אַ מעכטיגען אַרעם פערטיידיגען אונזערע בלוטיגסטע אינטערעסען כלפּי חוץ. 3

מיר גלויבען, אַז די יודישע האַנטווערקער פון גאַנצען לאָדזער ראַיאָן, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין 4־טען האַנטווערקער־קאָנגרעס, וועלען אונז צוהעלפען אין דער דאָזיגער פּאַציפיקאַציע. און דערמיט פערענדיגען די לאַנג־יעהריגע מלחמה און שפּאַלטונג־פּאָליטיק אויפ'ן לאָדזער געביט.

מיר גלויבען, אַז ענדליך וועט זיך אונז איינגעבען אויך אין לאָדזער ראַיאָן צו מאַכען אַן אָרדנונג, צו שאַפען אַ שטאַרקע און איינהייטליכע אָרגאַניזאַציע, וועלכע זאָל דינען די אינטערעסען פון די יודישע האַנטווערקער פון לאָדזער וואָיעוואָדזטווע און דאָס זאָל אויך זיין לטובת די אָרגאַניזירטע יודישע האַנטווערקערשאַפט פון גאַנצען לאַנד.

ח. ראסנער
פּרעזעס פון צענטראַלען יודישען האַנדווערקער־פערבאַנד אין פּוילען

טעאַטער „פילהאַרמאָניע"
20 נאַרוטאָוויטשאַ 20
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

געדענקט! אַז נאָר היינט, דינסטאַג און מאָרגן, מיטוואָך, 9 אָווענט
פּאָזיטיוו לעצטע 2 פאָרשטעלונגען 2
כּדי צו געבען די מעגליכקייט צו זעהען דעם קעניג פון דער אָפּערעטע

מיכאל
מיכאַלעסקאַ
צוזאַמען מיט דער נאַכטיגאַל פון דער יודישער ביהנע
בעטי סימענאָוו
אין דער הערליכער איינציגער אָפּערעטע
דער
לעצטער טאַנץ
בילעטען צו בעקומען אין טעאַטער־קאַסע

פון דער לאדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי – – – –	85.00
3 פּראָצענטיגע בוראָוולאַנע –	38.50
4 „ דאָלאַרובקאַ –	48.50
7 „ סטאַבּיליזאַציע (אמ.)	51.52
8 „ וואַרשאָווער פאָנד־בריף	44.00
8 „ לאָדזער . .	40.50
ענגלישער פונט – – –	28.73
דאָלאַר – אָפיצ. 6.29, נישט אָפיצ. –	6.28
גאָלד־דאָלאַר – – – –	9.10
גאָלד־רובל – – – –	4.79
דייטשער מאַרק – – –	2.11

קאנטראל איבער אגער'ס

אין די נאָהענטסטע טעג וועט אין לאָדז פאָרקומען אַ קאָנטראָל איבער 3 יעהריגע אָגער'ס.

Dr. med.
Czarnożył
POWRÓCIŁ
AL. KOSCIUSZKI 69, tel. 224-94.
Godziny przyjęć od 9–10 i od 4–6 popoł.

טעלעגראַמען

געשאַפען א וועלט=פערבאַנד פון „חלוץ=כלל=ציוני"

פ ר אַ ג (יט"א) דאָ איז אָפּגעהאַלטען געוואָרן אַ קאָנפערענץ פון פאָרשטעהער פון די עקזיסטי־רענדע לאַנדעס־אָרגאַניזאַציעס „החלוץ כלל ציוני", וועלט־פערבאַנד „הנוער הציוני", וועלט־פערבאַנד אַלגעמיינע ציוניסטישע אַקאַדעמיקער און פון דער אָרג. „אחוה" אין קליינפּוילען. די קאָנפערענץ האָט בעשלאָסען צו שאַפען אַ וועלט־פערבאַנד א.נ. „חלוץ כלל ציוני", וועלכער דאַרף אַרומנעהמען אַלע אַל־געמיינע ציוניסטיש־חלוצישע עלעמענטען אויף דער וועלט. שוין איצט נעמט אַרום דער „חלוץ כלל ציוני" די פאָלגענדע לענדער: קליינפּוילען, קאָנ־גרעס־פּוילען, בוקאָווינע, רומעניען, לעטלאַנד, לי־טע, בעלגיען, אונגארן, סלאָוואַקיי, און פערשידע־נע הכשרה־פּונקטען געפינען זיך 4320 פּערזאָן, פון וועלכע 355 וועלען איצט בעקומען סערטיפי־קאַטען אַמצופאָהרען קיין ארץ־ישראל.

די קאָנפערענץ האָט אָנגעצייכענט דעם אַר־בייטס־פּלאַן פאַר דער נאָהענטסטער צייט, און האָט וועגען דער גרינדונג פון „החלוץ־כלל־ציוני" מיט־געטיילט דעם וועלט־פערבאַנד פון די אַלגעמיינע ציוניסטען.

ווייטערדיגע יודישע רעפעראַטען

אויף דעם אינטערנאַציאָנאַלן היסטאָריקער קאָנגרעס אין וואַרשאַ

וואַ ר ש אַ. (יט"א) אויף דעם אינטערנאַציאָ־נאַלען היסטאָריקער־קאָנגרעס אין וואַרשאַ האָט ד"ר ר. מאַהלער געלייענט אַ רעפעראַט א. ט.: „די טעאָריעס פון דער יודישער קולטור־ענטוויקלונג אין דער יודישער היסטאָריאָגראַפיע". דער רעפע־רענט שטעלט זיך אָב אויף די 3 ריכטונגען אין דער נייער יודישער היסטאָריאָגראַפיע די מעטאַ־פיזיש־טעאָלאָגישע, די אידעאַליסטישע מיסטישע אַ"ע און די נאַציאָנאַלע נאָך דער קריטישער אַנאַליזע פון קראָכמאַל'ס, גרעץ'ס און דובנאָוו'ס היסטאָריאָגראַפיע, ענטוויקלט דער רעפערענט זיין רעאַליסטישען שטאַנדפּונקט אויף'ן געביט פון דער יודישער קולטור־געשיכטע. — נאָכ'ן רעפעראַט איז פאָרגעקומען אַ דיסקוסיע אין וועלכער עס האָבען אַנטייל גענומען: פּראָפ. ס. באַראָן, פּראָפ. מ. באַלאַבאַן, ד"ר פרידמאַן", ד"ר רינגעלבלום, ד"ר שטיין.

אַ רעפעראַט א.ד.ט. די וויכטיגסטע ווירטשאַפט־ליכע פּראָבלעמען אין דער יודישער געשיכטע" האָט געהאַלטען ד"ר שיפּער, דער רעפערענט רעדט אַרום די אין דער נייער ליטעראַטור בעהאַנדעלטע פראַגע פונ'ם יודישען אַנטייל אין דער ענטשטעהונג און ענטוויקלונג פון מאָ"ע"נעם קאַפּיטאַליזם, און די טעאָריעס, וואָס זענען אין צוזאַמענהאַנג דערמיט אַרויסגעזוקט געוואָרען דורך זאָרבאַרטען, גרינטאַג און מאַקס וועבער.

דר. ע רינגעלבלום האָט רעפערירט א.ד.ט. „די סאָציאַלע און ווירטשאַפטליכע לאַגע פון פּוי־לישען יודענטום אין דער צווייטער העלפט פונ'ם 18=טען יאָהרהונדערט. דער רעפערענט בעהאַנדלט די ווירטשאַפטליכע און סאָציאַלע לאַגע פונ'ם פּוילישען יודענטום אין דער עפּאָכע פון קעניג פּאָניאַטאָווסקי ספּעציעל פון די דעקלאַסירטע עלע־מענטען אין פּראָיעקטען צו לעזען די יודען־פראַגע.

פּראָפ. מ. באַלאַבאַן האָט אין זיין שלום־רעדע אונטערגעשטראָכען די גרויסע בעדייטונג פון די זיצונגען פון דער יודישער סעקציע אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס און האָט דערמאָנט די, וואָס האָבען צוליב פערשטענדליכע סיבות נישט געקאָנט קומען.

פּראָפ. באַלאַבאַן האָט פאָרגעשלאָגען איבער־צושיקען די הארציגסטע גרוסען דעם נעסטאָר פון דער יודישער געשיכטע, פּראָפ. ש. דובנאָוו.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז מיין

קירזשנער=אַטעליער

איז געוואָרן איבערטראַגען פון פּיעטריקאַווער 33 אויף

4 נאַרוטאָוויטשאַ 4

און איז פאַרזעהען צום בעפאָרשטעהענדען ווינטער־סעזאָן מיט די נייעסטע מאָדעלען.

רעעלע בעהאַנדלונג! ביליגע פּרייזען!

מיט אַכטונג מ. שאַליט, נאַרוטאָוויטשאַ 4

קלאַנג־קינאָ CAPITOL

היינט פּרעזענטירען מיר די רייצענדע און שעהנע SARI MARITZA ווי אויך HERBERT MARSCHALL אין דעם גרויסען פילם

„ליציטאַציע פון ליבע"

אָנהייב פון די סעאַנסען אין גאַנז. טעג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12.30 בייטאָג. נעקסטער פּראָגראַם: „עקסטאַז".

ווערקשטעל שירמס — פון — און שפּאַציר־שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 19

עמפּפעהלט אין אַ רייכען אויסוואַהל פון קאַליר־טע דאַמען־ און מענער־שירמס און שטעקענס צו קאָנקורענץ־פּרייזען. נעהמט אָן אַלערליי רעפּאַראַטורען פון שירמס און שטעקענס.

שלאָסעריי־אַרבייטען.

ווי אויך אויטאָגענישע שווייסונגען, מעטאַל־בעאַרבייטונגען, מא־שינען־טיילען פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאָנסטאַנטינער 11/13

חדר בית=תורה עם גן=ילדים

לאָדז, זשעראָמסקיעגאָ (פּאָנסקאַ) 9

מאַכט בעקאַנט, דאָס נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט און מיט נאָך פיל אויסבעסערונ־גען, הן אין למודי קודש הן אין למודי חול, מיט גוטע מלמדים און לעהרער־פּערסאָנאַל. ס'ווערען אָנגענומען תלמידים אין אַלע מחלקות און אויך אין גן־ילדים. — די צופרידענהייט איז געזיכערט. — צוליב'ן קריזיס הנחה=פּרייזען.

די לייטונג. 4222

Z pełnemi prawami (Kategorja A)

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE

I PRYWATNA SZKOŁA POWSZECHNA

Marji Hochsteinowej

Wólczańska 23

tel. 214=27

די קאַנצעלאַריע נעהמט אָן די איינשרייבונגען פון 9–14 און פון 17–19.

בעמערקונג: צוליב'ן גרויסען צופלוס פון נייע שילע־רינס, ווערען געעפענט צוויי פּירטע סלאַ־סען. אין וועלכע ס'ווערען צוגענומען שי־לערינס נאָכן ענדיגען א פאָלקסשולע.

קליינע אַנאָנסען 1 זלאָטי אַנאָנס ביז 15 ווערטער

כירורגישער קאַבינעט

Dra med.

M. Kantora

איז געוואָרען איבערגעטראָגען אויף זשעלאָנאַ 5

טעל. 112=22

נעהמט אָן פון 1–3 און פון 6–8 אָוו.

קריזיס־פּרייזען.

Z prawami gimnazjów państw. Gimnazjum Żeńskie

Józefa Aba w Łodzi

oraz SZKOŁA POWSZECHNA, Zielona 10, tel. 122-12

איינשרייבונגען אין די גימנאַזיאַל־קלאַסען ווי אויך אין די פאָלקסשולע נעהמט אָן דער סעקרעטאַריאַט אין די פאַהר־שעה'ן. אין דער 1. קלאַס פון דער פאָלקסשולער שולע ווערען אָנגענומען מעדלעך און יונגלעך ביז 6 יאָהר אָהן עקזאַמען. דער שכר לימוד אין דער פאָלקסשולע שולע איז פערקלענערט.

פרייע פּאָסטענס

עס איז נויטיג אַ קוואַליפיצירטע מאַשין־נייהערין צו סוועטערס. צו ערפאַה־רען ביי ראַטקאָפּ, פּאָמאָרסקאַ 24. 4459

עס איז נויטיג אַ קוואַליפיצירטער נייהער ביים קאָמאַשען־שטעפּער קאַכיענאַ 2 וואוינונג 12. 4463

ראַקאַלען

צוליב אָבריזע איז איבערצוגעבען א פריש רעמאָנטירט געוועלב, פּאַסיג אויף אַלעס, צוזאַמען מיט אַ וואוינונג ביליג שרודמיעסקאַ 7, זילבערבערג. 4454

צו פערמיטען ענצעלנע שטיבען און קוכען און 2 שטיבען און קוכען, ווי אויך אַ בעקעריי מיט א קאָנצעסיע. צו ערפאַה־רען זגערזשער 43/45. 4455

צו פערמיטען 2 אָדער 3 צימערן מיט אַ קוך אויפ'ן ערשטען שטאָק דירעקט פון ווירט. צו ערפאַרען קאָנסטאַנטינער 16 ביים וועכטער. 4466

רענטגען־קאַבינעט

רעטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אַז קראַנקע אין אַלע ספּעציאַליטעטען

פון 9 פריה ביז 7 אַ זייגער אָוונט.

וויזיט 3 זל.

Dr. med.

S. Kantor

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען.

בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע

וואוינט יעצט אויף

90 פּיעטריקאַווער 90

טעל. 129=45

נעמט אָן פון 8–2 בייטאָג און 5–9 אָוו.

אויפפאָדערונג!

דערמיט פאָדער איך אויף דעם לאָקאַטאָר ה' צימערמאַן פּרויסציעהען זיך ביז'ן 30/8–33. איך שענק איהם דעם חוב פון 5 קוואַרטאַל און גיב צו 100 זל. אין געגענפאַל בין איך געצוואונ־גען אויסצופיהרען די עקסמיסיע.

מאיר לעווקאָוויטש, זגערזשער 42. 4456

השבת אבדה.

געיענדיג פון קאַמיענגאַ אויף פּיל־סודסקיעגאָ האָב איך פערלוירען אַ פּעקעל מיט 17 וועקסלען אויף אַ סומע פון 420 זל. אויסשטעלער א. קלין. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אָפּצוגעבען צום טישלער קאַמיענגאַ 14. 4461

Lekarz Dentysta

H. Obodowska

Sienkiewicza 26, tel 179-04

צוריקגעקעהרט.

אויפנאַהם־שעה'ן פון 10–1 און 4–7 אָוו.

„SALVATOR"

דאָס איז אַ בעריהמט הייל־מיטעל, וואָס בעזייטיגט הינער־אויגען, נאַגעלאָ־קעס און גראָבע הויט. געניצט מיט די בעסטע רעזולטאַטען שוין העכער 50 יאָהר.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד־אַפּטעקעס. הויפּט־סקלאַד:

Warszawa, Waliców „SALBOR"

„PRACA"

פּראָפעסיאָנעלע קורסען פאַר פרויען

ביי דער געזעלשאַפט צו פערשפּרייטען פּראָפעסיאָנעלע אַרבייט צווישען יודישע פרויען אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 21, טעל. 15=167

נעמט אָן איינשרייבונגען אויף פאָלג. פעכער:

1) נוצליכע קונסט־אַרבייט־שטיקעריי
2) דאַמען=שניידעריי — צושניידען
3) גאָרסעטען — צושניידען
4) הוט־פּוצעריי
5) וועש — צושניידען
6) אָנדולאַציע, 7) מאַניקיור.

דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג פון 15 אויגוסט פון 10 ביז 1 נאָכמ.

צאָהן=אַרצט

St. Gelberg

14 זאַוואַדזקאַ 14, טעל. 108-33

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 10–2 און פון 4–7 אָוו.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע

אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום־טוב פון 9 — 1 פאַרמיטאָג.

בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

מאָטאָרען עלעק־טרישע

נייע און גענוצטע צו זיינדריגסטע פּרייזען רעפּאַראַטור־ווערקשטעל. איבערוויקלונג פון מאָטאָרען און דינאַמאָ־מאַשינען, עלעק־טרישע אינסטאַלאַציעס פון קראַפט, ליכט און סיגנאַליזאַציעס פיהרט אויס

Przedsiębiorstwo inżynieryjno Elektro-mechaniczne

MAURYCY RAK

Żawadzka 12, tel. 214-11.

אַנאָנסען־פּרייזען פאַר אַ מילימעטער־שורה

פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב־יו"ט—24 גר. אין דער זייט. שפּאַלטען

אין טעקסט—40	—60	4
נאָכ'ן טעקסט—12	—18	

אויסער דער שטאָדט 50 פּראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט, 1 שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַבאָנאָמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט צושטעלונגען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ—1 דאָל.

די רעדאַקציע בעהאַלט פאַר זיך דאָס רעכט אויסצו־פעהלען, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנט־וואָרטליך. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman